

ASIAKASVAROJEN TARKASTAMINEN

SUOMEN TILINTARKASTAJAT RY:N SUOSITUKSIA
3/2019

Sisällys

Johdanto	3
1 Tarkastuksen standardi- ja lainsäädännöllinen viitekehys	4
1.1 Tarkastuksen standardiviitekehys	4
1.2 Kotimainen sääntely perustuu EU:n direktiiveihin	5
1.3 Kotimainen sääntely	13
1.4 Varmennustoimeksiannon kattama ajanjakso	23
2 Määritelmät	23
2.1 Asiakasvarat	23
2.2 Rahoitusvälineet	24
2.3 Rahavarat	26
2.4 PS-varat	26
3 Tarkastuksen suunnittelu	26
3.1 Yleinen suunnittelu	26
3.2 Olennaisuus ja toimeksiantoriski	27
3.3 Prosessit ja sisäiset kontrollit	27
3.4 Väärinkäytökset ja prosessipoikkeamat	28
3.5 Tarkastusmenetelmät	29
4 Tarkastustoimenpiteet asiakasvarojen tarkastuksessa	30
4.1 Yleiset tarkastustoimenpiteet	30
4.2 Hallinnollisten järjestelyjen tarkastus	30
4.3 Asiakasvarojen eriyttämisen tarkastus	31
4.4 Asiakasvarojen turvallisen säilyttämisen tarkastus	31
4.4 Asiakasraportoinnin tarkastus	32
4.5 Asiakasraportoinnin tarkastuksessa voidaan selvittää	32
4.6 Ulkoistettujen toimintojen tarkastus	32
4.7 PS-tilit - Säästövarojen tarkastaminen	33
4.8 Ei asiakasvaroja	34
5 Tilintarkastajan raportointi	34
5.1 Yleistä raportoinnista	34
5.2 Raportin julkisuus	35
5.3 Varauman sisältävät ja kielteiset johtopäätökset ja johtopäätöksen ilmaisematta jättäminen	35
5.4 Varauman sisältävä tai kielteisen lausunnon vaikutus yhteisön tilintarkastuskertomukseen	35
5.5 Muut raportointivelvoitteet	35
5.6 Lausuntomallit	36

Suomen Tilintarkastajat ry on tilintarkastajia edustava edunvalvontajärjestö. Jäsenemme ovat tilintarkastuslain mukaisesti hyväksytyjä HT-, KHT-, JHT- ja JHTT-tilintarkastajia sekä tilintarkastusalan ja taloushallinnon asiantuntijoita. Tavoitteenamme on auttaa tilintarkastajien ammattikuntaa menestymään sekä tuomaan lisäarvoa elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle. Taloudellista raportointia ja alan käytäntöjä edistämällä olemme mukana rakentamassa perustaa suomalaisen yhteiskunnan kilpailukyvyille ja hyvinvoinnille. Yhdistykseen kuuluu yli 90 % Suomessa toimivista hyväksytyistä tilintarkastajista.

Johdanto

Useille toimialoille on tavanomaista, että yrityksen hallussa on muille talousyksiköille kuuluvia varoja, joita se säilyttää omistajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Tarkoituksena voi olla esimerkiksi suorituksen varmistaminen, kun yritys on toteuttanut päämiehen kanssa tehdyn sopimuksen, tai varojen välittäminen kolmannelle, kun tämä on tehnyt päämiehen edellyttämät toimenpiteet. Lähtökohtaisesti on tärkeää, että asiakasvarat erotetaan selkeästi kirjanpitovelvollisen omista varoista esimerkiksi erilliselle pankkitilille. Tätä edellyttää yleensä päämiehen suoja niin yritykseen kuin kolmansiiinkin osapuoliin nähden. Esimerkiksi yrityksen konkurssitilanteessa tulee kyetä näyttämään asiakasvarojen kuulumisen muulle talousyksikölle kuin konkurssin tehneelle yritykselle.¹

Yhtiöllä on oltava asianmukaiset prosessit sekä kontrollit asiakasvarojen käsittelyyn ja säilytykseen liittyen, ja näiden on oltava toimiviksi havaittuja ja dokumentoituja. Asiakasvarojen säilyttämistä koskevat järjestelyt vaativat varoja vastaanottavilta yrityksiltä riittävät ja osaavat resurssit sekä toimivat järjestelmät, jotta päivittäiset rutiinit ja kontrollit saadaan toimimaan. Asiakasvarojen vastaanottaminen on osa sijoituspalveluyritysten, luottolaitosten, rahastoyhtiöiden ja vaihtoehtorahastojen hoitajien liiketoimintaa, ja siihen liittyvien prosessien on toimittava moitteettomasti jatkuvasti.

Nykyistä lainsäädäntövaatimusta asiakasvarojen tarkastuksesta ja raportoinnista on sovellettu EU:ssa marraskuusta 2007 lähtien. Sekä EU-lainsäädäntö että siihen pohjautuva Suomen sijoituspalvelulaki (747/2012, muutoksineen) ovat muuttuneet sen jälkeen. Asiakasvaroista annetun sääntelyn tarkoituksena on erityisesti turvata asiakkaan ja sijoittajan varojen pitäminen erillään niitä hoitavan tai säilyttävän yhteisön ja sen muiden asiakkaiden varoista sekä se, että asiakkaan yhteisön haltuun luovuttamat varat on aina luotettavasti selvitettävissä (asiakkaan omistusoikeuden suojaaminen). Tämä lisää osapuolten ja sijoittajien luottamusta käytäntöihin arvopaperi- ja rahoitusmarkkinoilla.

Asiakasvarojen tarkastuksen tavoitteena on varmentaa, että alalla toimitaan lainsäädännön mukaisesti. Suomen Tilintarkastajat ry (ent. KHT-Yhdistys ry) antoi vuonna 2013 ohjeen asiakasvarojen tarkastamisesta ja tilintarkastajan raportoisesta. Ohjeistuksen tarkoituksena oli yhtenäistää Suomessa toimivien sijoituspalveluyritysten sekä sijoituspalveluja tarjoavien luottolaitosten, rahastoyhtiöiden ja vaihtoehtorahastonhoitajien hallussa olevien asiakasvarojen, mukaan lukien pitkäaikaissäästövarojen, säilyttämistä koskevien järjestelyiden tarkastuskäytäntöä antamalla yksityiskohtaisempia ohjeita sekä laatimalla lausuntomallit tilintarkastajien käyttöön. Ohjetta on nyt päivitetty edellä mainittujen lainsäädännöllisten muutosten sekä kansainvälisten tilintarkastajien raportointia koskevien standardien muutosten vuoksi.

Suositus on päivitetty työryhmässä, jonka jäseninä toimivat Timo Eerola (EY), Heini Laine (PwC), Mikko Kylliäinen (KPMG) ja Sonja Suosalo (Deloitte). Työryhmän sihteerinä toimi Riitta Laine (Suomen Tilintarkastajat ry). Suositus on hyväksytty julkaistavaksi Suomen Tilintarkastajat ry:n hallituksessa 21.11.2019.

¹ Kisanlahti & Leppiniemi, Tilinpäätäjän käsikirja 2018 s. 35

1 Tarkastuksen standardi- ja lainsäädännöllinen viitekehys

1.1 Tarkastuksen standardiviitekehys

Tilintarkastajien on noudatettava hyvää tilintarkastustapaa myös suorittaessaan muita kuin tilintarkastustoimeksiantoja. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että tilintarkastajien on noudatettava työssään IAASB:n (*International Auditing and Assurance Standards Board*) antamia kansainvälisiä tilintarkastusalan standardeja, jotka sisältävät peruseriaatteen, keskeiset menettelytavat ja ohjeistusta. Nämä standardit sääntelevät myös tarkastuksesta annettavan raportin muotoa sekä tarkastuksella saavutettavan varmuuden tasoa.

Suomen Tilintarkastajat ry suosittelee, että asiakasvarojen tarkastus suoritetaan IAASB:n antamien kansainvälisten varmennustoimeksiantoja koskevien standardien mukaan ja näistä standardeista ISAE 3000 (*Muut varmennustoimeksiannot kuin mennyttä aikaa koskevan taloudellisen informaation tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus*) soveltuu parhaiten asiakasvarojen säilyttämistä koskevien järjestelyiden tarkastuksen ja raportoinnin viitekehyyksi. Varmennustoimeksiantoja suorittavia tilintarkastajia sitovat lisäksi IESBA:n (*International Ethics Standards Board*) antamat Eettiset säännöt tilintarkastusammattilaisille, IAASB:n antamat kansainväliset laadunvalvontastandardit (ISQC) ja kansainvälinen varmennustoimeksiantojen viitekehys. Koska kyseessä on toimi, joka laissa tai asetuksessa säädetään tilintarkastajan tehtäväksi ja jonka perusteella tilintarkastaja antaa kirjallisen lausunnon viranomaisen tai tuomioistuimen käyttöön, toimeksiantoon sovelletaan tilintarkastuslakia kokonaisuudessaan.

Kansainvälinen liitännäispalvelustandardi ISRS 4400 (*Toimeksiannot taloudelliseen informaatioon kohdistuvien erikseen sovittujen toimenpiteiden suorittamisesta*) ei sovellu asiakasvarojen tarkastukseen, koska ISRS 4400:n mukaisissa toimeksiannoissa tilintarkastaja ei ilmaise raportissaan minkäänlaista varmuutta. Niissä lausunnon käyttäjät arvioivat itse raportoituja toimenpiteitä sekä havaintoja ja tekevät omat johtopäätöksensä tilintarkastajan työn perusteella. Sijoituspalvelulain 9 luvun 6 §:n mukaan tilintarkastajan tulee antaa asiakasvaratarkastusta koskien lausunto, jossa otetaan kantaa siihen, vastaavatko järjestelyt säädettyjä vaatimuksia:

”...vastaavatko sijoituspalveluyrityksen asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt tämän luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä”.

ISAE 3000 -standardi koskee sellaisia varmennustoimeksiantoja, jotka eivät ole mennyttä aikaa koskevan taloudellisen informaation tilintarkastuksia tai tilinpäätöksen yleisluonteisia tarkastuksia. Varmennustoimeksiannolla tarkoitetaan toimeksiantoa, jossa tilintarkastaja esittää johtopäätöksen, jonka tarkoituksena on lisätä aiottujen käyttäjien luottamusta kohdetta koskevaan tietoon eli lopputulokseen ja joka on saatu mittaamalla kohde kriteerejä käyttäen tai arvioimalla sitä kriteerien perusteella. Varmennustoimeksiannoissa on kolme osapuolta: toimeksiannon suorittaja, vastuussa oleva osapuoli ja aiotut käyttäjät. Muita varmennustoimeksiannon osatekijöitä ovat asianmukainen kohde ja soveltuvat kriteerit, tarpeellinen määrä tarkoitukseen soveltuvaa evidenssiä ja kirjallinen varmennusraportti, joka on joko kohtuullisen varmuuden tai rajoitetun varmuuden antava riippuen toimeksiannosta. Kriteerit muodostuvat niistä lakipykälästä, joissa asiakasvarojen tarkastuksesta säädellään sekä Finanssivalvonnan (FIVA) antamista standardeista, määräyksistä ja ohjeista.

ISAE 3000 -standardissa käytetään termejä ”kohtuullisen varmuuden antava toimeksianto” ja ”rajoitetun varmuuden antava toimeksianto” erottamaan toisistaan ne kaksi varmennustoimeksiantotyyppiä, joita tilintarkastaja saa suorittaa. Kohtuullisen varmuuden antavan toimeksiannon tavoitteena on alentaa tilintarkastajan varmennustoimeksiantoriski toimeksiannon olosuhteissa niin alhaiselle (hyväksyttävän alhaiselle) tasolle, että johtopäätös (lausunto) voidaan antaa ns. positiivisessa muodossa. Rajoitetun varmuuden antavan varmennustoimeksiannon tavoitteena on

alentaa tilintarkastajan toimeksiantoriski sellaiselle tasolle, joka on toimeksiannon olosuhteissa hyväksyttävä, mutta jää korkeammaksi kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa. Johtopäätös ilmaistaan rajoitetun varmuuden antavissa toimeksiannoissa ns. negatiivisessa muodossa, ja annettu varmuus on alempi kuin kohtuullisen varmuuden antavissa toimeksiannoissa.

Kansainväliseen vertailuun perustuen työryhmän käsitys on, että asiakasvarojen tarkastuksen käytännöt vaihtelevat eri maiden välillä. Myös annettavien lausuntojen muoto ja varmuustasot vaihtelevat. Perustuen aiempaan ohjeistukseen sekä kansainväliseen vertailuun työryhmä on tullut johtopäätökseen, että tarkastus tulisi suorittaa ISAE 3000 -standardin mukaisena kohtuullisen varmuuden antavana toimeksiantona, jossa tilintarkastaja ilmaisee johtopäätöksensä positiivisessa muodossa. Vastaavaa käytäntöä sovelletaan mm. Iso-Britanniassa.

Jos yhtiöllä ei ole ollut lainkaan asiakasvaroja lausunnon kattaman tilikauden aikana, annetaan rajoitetun varmuuden ilmaiseva, negatiivisessa muodossa esitettävä johtopäätös, koska tällöin ei ole perusteltua suorittaa täysimittaista tarkastustyötä. Tämä vastaa kansainvälisiä toimintatapoja, mm. Iso-Britanniassa noudatettavia käytäntöjä.

1.2 Kotimainen sääntely perustuu EU:n direktiiveihin

Vuonna 2007 Suomessa astui voimaan Euroopan parlamentin ja Neuvoston direktiivi 2004/39/EY rahoitusvälineiden markkinoista sekä neuvoston direktiivien 85/611/ETY ja 93/6/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/12/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 93/22/ETY kumoamisesta (rahoitusvälineiden markkinat -direktiivi (*Markets in Financial Instruments Directive*) eli **MiFID I -direktiivi**). Sen 13 artikla käsitteli sijoituspalveluyritysten toiminnan järjestämistä koskevia vaatimuksia. Direktiivin tarkoituksena oli yhdenmukaistaa lainsäädäntöä siinä laajuudessa, kuin tarpeen, jotta sijoittajille voitaisiin tarjota korkeatasoinen suoja ja sijoituspalveluyrityksille mahdollisuus palvelujen tarjoamiseen yhteisön muodostamien yhteismarkkinoiden periaatteen mukaisesti kotijäsenvaltion sääntelyn ja sen harjoittaman valvonnan nojalla kaikkialla yhteisössä. Tämä oli tarpeen, koska rahoitusmarkkinoilla oli alkanut toimia yhä useampia sijoittajia ja heille oli tarjolla entistä moninaisempi ja runsaampi palvelujen ja rahoitusvälineiden valikoima. Tämän kehityksen vuoksi EU:n lainsäädäntöpuitteiden olisi katettava kaikki sijoittajiin kohdistuva toiminta. Komissio antoi vuonna 2006 direktiivin 2006/73/EY, jonka tarkoituksena oli täsmentää MiFID I -direktiivin sijoituspalveluyritysten toiminnan järjestämistä koskevia konkreettisia vaatimuksia ja menettelyitä. Direktiivin artikloissa 16–20 käsitellään asiakasvarojen suojaamista, kuten asiakkaan rahoitusvälineiden ja varojen suojaamista, asiakkaan rahoitusvälineiden säilyttämistä, asiakasvarojen säilyttämistä, asiakkaan rahoitusvälineiden käyttämistä sekä ulkoisen tilintarkastajan raportointia.

MiFID I joutui pian voimaantulonsa jälkeen uudelleentarkasteltavaksi johtuen mm. vuoden 2008 finanssikriisin esilletuomista heikkouksista rahoitusmarkkinoiden toiminnassa ja avoimuudessa. Rahoitusmarkkinoiden kehitys loi tarpeen vahvistaa rahoitusvälineiden markkinoiden sääntelykehystä, ja MiFID I -direktiivi kumottiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 600/2014 rahoitusvälineiden markkinoista sekä asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta (**MiFIR-asetus**) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2014/65/EU rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta (**MiFID II-direktiivi**). MiFID II -direktiivin kohdassa 4 tuodaan esille keskeisiä syitä MiFID II -direktiivin valmistelemiseksi:

”Rahoitusmarkkinoiden kehitys on tuonut esiin tarpeen vahvistaa rahoitusvälineiden markkinoiden sääntelykehystä myös silloin, kun tällaisilla markkinoilla käydään kauppaa johdannaisilla pörssin ulkopuolella (OTC-johdannaiset), jotta voidaan lisätä avoimuutta, parantaa sijoittajansuojaa, vahvistaa luottamusta, puuttua sääntelemättömiin osa-alueisiin ja varmistaa, että valvontaviranomaisille annetaan riittävät valtuudet tehtäviensä hoitamiseksi.”

Edelleen direktiivin kohdassa 5 todetaan, että

”...puutteet rahoituslaitosten ohjaus- ja hallintojärjestelmissä, muun muassa tehokkaiden sisäisten tarkastusten ja valvontatoimien puuttuminen, on ollut osasy syy finanssikriisiin. Liiallinen ja varomaton riskinotto voi johtaa yksittäisten rahoituslaitosten konkurssiin ja järjestelmäongelmiin jäsenvaltioissa ja muualla maailmassa. Asiakkaille palveluja tarjoavien yritysten epäasianmukainen menettely voi aiheuttaa vahinkoa sijoittajille ja heikentää sijoittajien luottamusta. Jotta näiden ohjaus- ja hallintojärjestelmien heikkouksien potentiaaliin haittavaikutuksiin voitaisiin puuttua, direktiiviä 2004/39/EY olisi täydennettävä yksityiskohtaisemmillä periaatteilla ja vähimmäisvaatimuksilla. Näitä periaatteita ja vaatimuksia olisi sovellettava ottaen huomioon sijoituspalveluyritysten toiminnan luonne, laajuus ja monimuotoisuus.”

Säännökset sijoituspalveluyrityksen toiminnan järjestämisestä siirrettiin MiFID II 16 artiklaan, jonka kohdissa 8–10 säädetään asiakasvaroista. Uuden MiFID II -direktiivin artiklan 16 kohdassa 8. todetaan seuraavaa:

”Sijoituspalveluyrityksen, jolla on hallussaan asiakkaille kuuluvia rahoitusvälineitä, on riittävin järjestelyin suojattava asiakkaiden omistusoikeudet erityisesti sijoituspalveluyrityksen maksukyvyttömyyden varalta ja estettävä asiakkaiden rahoitusvälineiden käyttö yrityksen omaan lukuun muutoin kuin asiakkaan nimenomaisella suostumuksella.”

Edelleen kohdassa 9. todetaan:

”Sijoituspalveluyrityksen, jolla on hallussaan asiakkaille kuuluvia varoja, on riittävin järjestelyin suojattava asiakkaiden oikeudet ja luottolaitoksia lukuun ottamatta estettävä asiakkaiden varojen käyttö yrityksen omaan lukuun.”

Lisäksi kohdassa 10. todetaan:

”Sijoituspalveluyritys ei saa tehdä omistusoikeuden siirtäviä rahoitusvakuusjärjestelyjä yksityisasiakkaiden kanssa asiakkaiden nykyisten tai tulevien, tosiasiallisten tai ehdollisten taikka mahdollisten velvoitteiden turvaamiseksi tai kattamiseksi.”

MiFID II -direktiivi sääntelee myös sivukonttoreiden tarjoamia palveluja ja niiden harjoittamaa toimintaa. Artikla 35 rajoittaa 16 artiklan mukaiset asiakasvaroihin liittyvät tarkastusvelvollisuudet sivuliikkeen sijaintimaan viranomaisen tarkastusvastuun ulkopuolelle. Tästä johtuen sijoituspalveluyrityksen kotijäsenvaltion viranomaisen vastuulla ovat myös muissa jäsenvaltioissa sijaitsevien sivuliikkeiden toiminnan valvonta asiakasvarojen käsittelyn osalta (art. 16 kohta 9). Kotijäsenvaltion valvontavastuuseen perustuen tilintarkastajan lausunnoissa on otettava huomioon myös sivukonttoreiden toiminta. Mahdollisista eroavaisuuksista johtuen lausunnolla on syytä eritellä havainnot konttorikohtaisesti.

Vuonna 2016 komissio antoi täytäntöönpanodirektiivin 2017/593, jonka tarkoituksena oli täydentää MiFID II -direktiiviä asiakkaiden rahoitusvälineiden ja varojen suojaamiseen, tuotevalvontavelvoitteiden sekä välityspalkkioiden, provisioiden tai muiden rahallisten tai ei-rahallisten etujen tarjoamiseen tai vastaanottamiseen sovellettavien sääntöjen osalta. Täytäntöönpanodirektiivin II luku käsittelee asiakkaiden rahoitusvälineiden ja varojen suojaamista. Artiklat 2–8 käsittelevät mm. asiakkaan rahoitusvälineiden ja varojen suojaamista, asiakkaan rahoitusvälineiden ja asiakasvarojen säilyttämistä, asiakkaiden rahoitusvälineiden käyttämistä, omistusoikeuden siirtävien vakuusjärjestelyjen

epäasianmukaista käyttöä, asiakasvarojen suojaamista koskevia ohjaus- ja hallintojärjestelmiä, asiakasvaravastaavan nimeämisvelvoitetta sekä ulkoisen tilintarkastajan raportointia.

Komission delegoitu direktiivi (EU) 2017/593, annettu 7 päivänä huhtikuuta 2016, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU täydentämisestä asiakkaiden rahoitusvälineiden ja varojen suojaamisen, tuotevalvontavelvoitteiden sekä välityspalkkioiden, provisioiden tai muiden rahallisten tai ei-rahallisten etujen tarjoamiseen tai vastaanottamiseen sovellettavien sääntöjen osalta

II LUKU

ASIAKKAIDEN RAHOITUSVÄLINEIDEN JA VAROJEN SUOJAAMINEN

2 artikla

Asiakkaiden rahoitusvälineiden ja varojen suojaaminen

1. Jäsenvaltioiden on edellytettävä, että sijoituspalveluyritykset noudattavat seuraavia vaatimuksia:
 - a) niiden on säilytettävä tietoja ja ylläpidettävä tilejä, joiden perusteella ne voivat milloin tahansa viipymättä erottaa hallussaan olevat asiakkaiden varat toisistaan ja asiakkaiden varat omista varoistaan;
 - b) niiden on säilytettävä tietoja ja ylläpidettävä tilejä tavalla, joka varmistaa niiden oikeellisuuden ja varsinkin sen, että ne vastaavat asiakkaiden lukuun hallussa pidettyjä rahoitusvälineitä ja varoja ja että niitä voidaan käyttää kirjausketjuna;
 - c) niiden on tarkistettava säännöllisesti, että niiden sisäiset tilit ja tiedot vastaavat kyseisiä varoja säilyttävien kolmansien osapuolten tilejä ja tietoja;
 - d) niiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 3 artiklan mukaisesti kolmannen osapuolen hallussa säilytetyt asiakkaan rahoitusvälineet voidaan erottaa sijoituspalveluyritykselle kuuluvista rahoitusvälineistä ja kyseiselle kolmannelle osapuolelle kuuluvista rahoitusvälineistä siten, että ne on kirjattu kolmannen osapuolen kirjanpidossa eri tileille, tai muilla vastaavilla toimenpiteillä, joilla saavutetaan samantasoinen suoja;
 - e) niiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 4 artiklan mukaisesti keskuspankissa, luottolaitoksessa tai kolmannessa maassa toimiluvan saaneessa pankissa tai hyväksyttävässä rahamarkkinarahastossa säilytetyt asiakkaiden varat säilytetään yhdellä tai useammalla sellaisista tileistä erillisellä tilillä, joita käytetään sijoituspalveluyritykselle kuuluvien varojen säilyttämiseen;
 - f) niiden on otettava käyttöön riittävät toimintajärjestelyt minimoidakseen riskin siitä, että asiakkaan varat tai kyseisiin varoihin liittyvät oikeudet häviävät tai vähenevät varojen väärinkäytön, niihin liittyvän petoksen, huonon hallinnon, tietojen riittämättömän kirjaamisen ja säilyttämisen tai huolimattomuuden vuoksi.
2. Jos sovellettavasta laista ja erityisesti omaisuus- tai maksukyvyttömyyssäännöksistä seuraa, että sijoituspalveluyritykset eivät voi noudattaa tämän artiklan 1 kohtaa asiakkaiden oikeuksien suojaamiseksi niin, että direktiivin 2014/65/EU 16 artiklan 8 ja 9 kohdan vaatimukset täyttyvät, jäsenvaltioiden on vaadittava sijoituspalveluyrityksiä ottamaan

käyttöön järjestelyjä, joilla varmistetaan asiakkaan varojen suojaaminen ja tämän artiklan 1 kohdan tavoitteiden täytyminen.

3. Jos sillä lainkäyttöalueella sovellettava lainsäädäntö, jolla asiakkaan varoja tai rahoitusvälineitä säilytetään, estää sijoituspalveluyrityksiä noudattamasta 1 kohdan d tai e alakohtaa, jäsenvaltioiden on määrättävä vaatimukset, joilla on asiakkaan oikeuksien suojaamisen kannalta vastaavat vaikutukset.

Tukeutuessaan tällaisiin 2 artiklan 1 kohdan d tai e alakohdan mukaisiin vastaaviin vaatimuksiin jäsenvaltioiden on varmistettava, että sijoituspalveluyritykset ilmoittavat asiakkaille, että tällaisissa tapauksissa ne eivät hyödy direktiivin 2014/65/EU ja tämän direktiivin mukaisista säännöksistä.

4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että asiakkaan rahoitusvälineisiin tai varoihin kohdistuvat vakuus-, pantti- tai kuittausoikeudet, jotka antavat kolmannelle osapuolelle mahdollisuuden myydä asiakkaan rahoitusvälineitä tai varoja periäkseen velkoja, jotka eivät liity asiakkaaseen tai asiakkaalle tarjottuihin palveluihin, eivät ole sallittuja, paitsi jos tätä edellytetään sillä kolmannen maan lainkäyttöalueella, jolla asiakkaan varoja tai rahoitusvälineitä säilytetään.

Jos sijoituspalveluyritykset ovat velvollisia tekemään sopimuksia, joilla luodaan tällaisia vakuus-, pantti- tai kuittausoikeuksia, jäsenvaltioiden on vaadittava niitä tiedottamaan tästä asiakkaille ja ilmoittamaan niille kyseisiin järjestelyihin liittyvät riskit.

Jos yritys on myöntänyt asiakkaiden rahoitusvälineisiin tai varoihin kohdistuvia vakuus-, pantti- tai kuittausoikeuksia tai jos yritykselle on ilmoitettu niiden myöntämisestä, nämä oikeudet on kirjattava asiakassopimukseen ja yrityksen omaan kirjanpitoon, jotta asiakasvarojen omistusoikeus olisi selvä, esimerkiksi maksukyvyttömyystilanteessa.

5. Jäsenvaltioiden on vaadittava sijoituspalveluyrityksiä huolehtimaan siitä, että asiakkaiden rahoitusvälineitä ja varoja koskevat tiedot ovat helposti seuraavien tahojen saatavilla: toimivaltaiset viranomaiset, nimetyt maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjät sekä toimintansa jatkamiseen kykenemättömien laitosten kriisintarkkailusta vastaavat tahot. Saataville annettaviin tietoihin on kuuluttava seuraavat tiedot:

- a) asiaankuuluvat sisäiset tilit ja tiedot, joista voidaan helposti todeta asiakkaan lukuun hallussa pidettyjen varojen ja rahoitusvälineiden saldot;
- b) tiedot siitä, missä sijoituspalveluyritykset säilyttävät asiakasvaroja 4 artiklan mukaisesti, sekä tiedot tileistä, joilla asiakasvarat säilytetään, ja tiedot kyseisten yritysten kanssa tehdyistä asiaankuuluvista sopimuksista;
- c) jos rahoitusvälineet ovat 3 artiklan mukaisesti sijoituspalveluyritysten hallussa, tiedot kolmansissa osapuolissa avatuista tileistä ja kyseisten kolmansien osapuolten kanssa tehdyistä asiaankuuluvista sopimuksista sekä tiedot kyseisten sijoituspalveluyritysten kanssa tehdyistä asiaankuuluvista sopimuksista;
- d) tiedot kolmansista osapuolista, jotka hoitavat asiaankuuluvia tehtäviä (ulkoistaminen), ja tiedot ulkoistetuista tehtävistä;

e) yrityksen avainhenkilöt, jotka osallistuvat asiaankuuluviin menettelyihin, mukaan luettuina henkilöt, joiden vastuulla on valvoa asiakasvarojen suojaamiseen liittyvien yrityksen vaatimusten noudattamista; ja

f) sopimukset, jotka auttavat määrittämään asiakasvarojen omistusoikeuden.

3 artikla

Asiakkaiden rahoitusvälineiden säilyttäminen

1. Jäsenvaltioiden on sallittava, että sijoituspalveluyritykset säilyttävät asiakkaan lukuun hallussa pitämänsä rahoitusvälineet yhdellä tai useammalla kolmannessa osapuolella avatulla tilillä edellyttäen, että sijoituspalveluyritykset toteuttavat asianmukaista ammattitaitoa, huolellisuutta ja varovaisuutta noudattaen kolmannen osapuolen ja kyseisten rahoitusvälineiden hallussapitoon ja säilyttämiseen liittyvien järjestelyjen valinnan, nimeämisen ja säännöllisen tarkistamisen.

Jäsenvaltioiden on varmistettava erityisesti, että sijoituspalveluyritykset ottavat huomioon kolmannen osapuolen asiantuntemuksen ja maineen markkinoilla sekä kyseisten rahoitusvälineiden hallussapitoa koskevaan lainsäädäntöön liittyvät vaatimukset, jotka voisivat vaikuttaa kielteisesti asiakkaiden oikeuksiin.

2. Jos sijoituspalveluyritys ehdottaa asiakkaan rahoitusvälineiden säilytyspaikaksi kolmatta osapuolta, jäsenvaltioiden on varmistettava, että kyseinen sijoituspalveluyritys säilyttää rahoitusvälineitä kolmannen osapuolen hallussa sellaisella lainkäyttöalueella, jolla rahoitusvälineiden säilyttäminen toisen henkilön lukuun on erityisen sääntelyn ja valvonnan kohteena, ja että kyseinen kolmas osapuoli on tällaisen erityisen sääntelyn ja valvonnan kohteena.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sijoituspalveluyritykset eivät säilytä asiakkaan lukuun hallussa pidettyjä rahoitusvälineitä kolmannessa osapuolella sellaisessa kolmannessa maassa, joka ei sääntele rahoitusvälineiden hallussapitoa ja säilyttämistä toisen henkilön lukuun, jollei jokin seuraavista edellytyksistä täyty:

a) rahoitusvälineiden tai niihin liittyvien sijoituspalvelujen luonne edellyttää, että ne on säilytettävä kolmannessa osapuolella kyseisessä kolmannessa maassa;

b) kun rahoitusvälineitä pidetään hallussa ammattimaisen asiakkaan lukuun, kyseinen asiakas vaatii kirjallisesti sijoituspalveluyritystä säilyttämään rahoitusvälineet kolmannessa osapuolella kyseisessä kolmannessa maassa.

4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 2 ja 3 kohdan vaatimuksia sovelletaan myös, kun kolmas osapuoli on siirtänyt jonkin rahoitusvälineiden hallussapitoon ja säilyttämiseen liittyvän tehtävänsä toiselle kolmannelle osapuolelle.

4 artikla

Asiakasvarojen säilyttäminen

1. Jäsenvaltioiden on edellytettävä, että sijoituspalveluyritykset tallettavat saamansa asiakasvarat viipymättä yhdelle tai useammalle tilille, joka on avattu jossakin seuraavista:

a) keskuspankki;

b) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/36/EU (1) mukaisesti toimiluvan saanut luottolaitos;

c) kolmannessa maassa toimiluvan saanut pankki;

d) hyväksyttävä rahamarkkinarahasto.

Ensimmäistä alakohtaa ei sovelleta direktiivin 2013/36/EU mukaisesti toimiluvan saaneeseen luottolaitokseen sen hallussa pitämien kyseisessä direktiivissä tarkoitettujen talletusten osalta.

2. Jos sijoituspalveluyritykset eivät säilytä asiakkaan varoja keskuspankissa, jäsenvaltioiden on edellytettävä, että sijoituspalveluyritykset toteuttavat asianmukaista ammattitaitoa, huolellisuutta ja varovaisuutta noudattaen sen luottolaitoksen, pankin tai rahamarkkinarahaston, jossa varoja säilytetään, ja kyseisten varojen hallussapitoon liittyvien järjestelyjen valinnan, nimeämisen ja säännöllisen tarkistamisen ja että ne harkitsevat kyseisten varojen hajauttamisen tarvetta asianmukaisen huolellisuutensa puitteissa.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sijoituspalveluyritykset ottavat asiakkaan oikeuksien turvaamiseksi erityisesti huomioon tällaisten laitosten tai rahamarkkinarahastojen asiantuntemuksen ja maineen markkinoilla sekä asiakkaan varojen hallussapitoa koskevaan lainsäädäntöön tai säännöksiin liittyvät vaatimukset tai markkinakäytänteet, jotka voisivat vaikuttaa kielteisesti asiakkaiden oikeuksiin.

4. Jäsenvaltioiden on vaadittava sijoituspalveluyrityksiä varmistamaan, että asiakkaat antavat nimenomaisen suostumuksensa varojensa säilyttämiseen jossakin hyväksyttävässä rahamarkkinarahastossa. Sen varmistamiseksi, että tämä suostumusta koskeva oikeus on tosiasiallinen, sijoituspalveluyritysten on ilmoitettava asiakkaille, että hyväksyttävässä rahamarkkinarahastossa säilytetyjä varoja ei pidetä hallussa asiakasvarojen säilyttämistä koskevien tämän direktiivin vaatimusten mukaisesti.

5. Jos sijoitusyritykset säilyttävät asiakasvaroja luottolaitoksessa, pankissa tai rahamarkkinarahastossa, joka kuuluu samaan konserniin kuin kyseinen sijoituspalveluyritys, jäsenvaltioiden on edellytettävä, että ne rajoittavat tällaisessa konserniyhteisössä tai tällaisten konserniyhteisöjen yhdistelmässä säilytettävät varat 20 prosenttiin kaikista tällaisista varoista.

6. Sijoituspalveluyrityksen ei tarvitse noudattaa tätä rajoitusta, jos se pystyy osoittamaan, että edellisen kohdan mukainen vaatimus ei ole oikeassa suhteessa sen liiketoiminnan luonteeseen, laajuuteen ja monimuotoisuuteen eikä edellisessä alakohdassa tarkoitettujen kolmansien osapuolten tarjoamaan turvallisuuteen, ottaen joka tapauksessa huomioon sen hallussa olevien asiakasvarojen pieni määrä. Sijoituspalveluyritysten on määräajoin tarkistettava tämän alakohdan mukaisesti suoritettua arviointia ja annettava ensimmäinen arviointinsa ja tarkistetut arviointinsa tiedoksi kansallisille toimivaltaisille viranomaisille.

5 artikla

Asiakkaiden rahoitusvälineiden käyttäminen

1. Jäsenvaltioiden on edellytettävä, että sijoituspalveluyritykset saavat osallistua arvopapereilla toteutettaviin rahoitustoimiin asiakkaan lukuun säilyttämillään rahoitusvälineillä tai käyttää tällaisia rahoitusvälineitä muulla tavoin omaan lukuunsa tai sijoituspalveluyrityksen toisen henkilön tai asiakkaan lukuun ainoastaan silloin, kun kumpikin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- a) asiakas on antanut rahoitusvälineiden käyttöön ennakolta tietyin ehdoin nimenomaisen suostumuksensa, josta on selvä kirjallinen todiste ja joka on vahvistettu allekirjoituksella tai vastaavalla menetelmällä; ja
- b) kyseisen asiakkaan rahoitusvälineitä käytetään ainoastaan hänen hyväksymiään ehtoja noudattaen.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sijoituspalveluyritykset saavat osallistua arvopapereilla toteutettaviin rahoitustoimiin rahoitusvälineillä, joita ne säilyttävät asiakkaan lukuun kolmannen osapuolen ylläpitämällä yhteistilillä, tai muuten käyttää yhteistilillä säilytettäviä rahoitusvälineitä omaan lukuunsa tai toisen henkilön lukuun ainoastaan silloin, kun vähintään yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy 1 kohdan vaatimusten lisäksi:

- a) jokainen asiakas, jonka rahoitusvälineitä säilytetään yhteistilillä, on antanut ennakolta erillisen suostumuksensa 1 kohdan a alakohdan mukaisesti;
- b) sijoituspalveluyrityksellä on käytössään järjestelmät ja valvontamenettelyt sen varmistamiseksi, että ainoastaan sellaisia rahoitusvälineitä, jotka kuuluvat 1 kohdan a alakohdan mukaisesti ennakolta erillisen suostumuksensa antaneille asiakkaille, käytetään tällä tavoin.

Jotta mahdolliset tappiot voidaan kohdentaa asianmukaisesti, sijoituspalveluyrityksen säilyttämiin tietoihin on sisällytettävä yksityiskohtaiset tiedot asiakkaasta, jonka ohjeiden mukaisesti rahoitusvälineitä on käytetty, ja käytettyjen rahoitusvälineiden määrästä kunkin suostumuksensa antaneen asiakkaan osalta.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sijoituspalveluyritykset toteuttavat asianmukaiset toimenpiteet estääkseen asiakkaiden rahoitusvälineiden luvattoman käytön omaan lukuunsa tai toisen henkilön lukuun esimerkiksi seuraavin keinoin:

- a) asiakkaiden kanssa tehdään sopimukset toimenpiteistä, jotka sijoituspalveluyritykset toteuttavat, jos asiakkaalla ei ole toimituspäivänä riittävästi varoja tilillään, kuten vastaavien arvopapereiden lainaksi ottaminen asiakkaan lukuun tai position kumoaminen;
- b) sijoituspalveluyritys seuraa tiiviisti arvioitua kapasiteettiaan suorittaa toimitus toimituspäivänä, ja sen puuttuessa otetaan käyttöön korjaustoimenpiteitä; ja
- c) toimittamatta jääneitä arvopapereita seurataan tiiviisti, ja ne vaaditaan nopeasti, jos niitä ei ole toimitettu toimituspäivä tai sen jälkeen.

4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sijoituspalveluyritykset ottavat kaikkia asiakkaita varten käyttöön erityisjärjestelyt sen varmistamiseksi, että asiakkaan rahoitusvälineiden lainaksiottaja asettaa asianmukaiset vakuudet ja että yritys valvoo vakuuksien olevan jatkuvasti asianmukaisia ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet säilyttääkseen tasapainon asiakkaan rahoitusvälineiden arvoon nähden.

5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, etteivät sijoituspalveluyritykset tee järjestelyjä, jotka ovat direktiivin 2014/65/EU 16 artiklan 10 kohdan mukaan kiellettyjä.

6 artikla

Omistusoikeuden siirtävien vakuusjärjestelyjen epäasianmukainen käyttö

1. Jäsenvaltioiden on edellytettävä, että sijoituspalveluyritykset harkitsevat tarkkaan omistusoikeuden siirtävien vakuusjärjestelyjen käyttöä, kun on kyse asiakkaan yritykseen kohdistuvan veloitteen ja yrityksen tekemien omistusoikeuden siirtävien vakuusjärjestelyjen piiriin kuuluvien asiakasvarojen välisestä suhteesta, ja että ne pystyvät osoittamaan tehneensä näin.

2. Harkitessaan ja dokumentoidessaan omistusoikeuden siirtävien vakuusjärjestelyjen käytön asianmukaisuutta sijoituspalveluyritysten on otettava huomioon kaikki seuraavat tekijät:

a) onko asiakkaan yritykseen kohdistuvan veloitteen ja omistusoikeuden siirtävien vakuusjärjestelyjen käytön välillä vain hyvin heikko yhteys, mukaan luettuna se, onko asiakkaan yritykselle olevan velan todennäköisyys pieni tai merkityksetön;

b) onko omistusoikeuden siirtävien vakuusjärjestelyjen piiriin kuuluvien asiakkaan varojen tai rahoitusvälineiden määrä huomattavasti suurempi kuin asiakkaan veloitte tai jopa rajoittamaton, jos asiakkaalla on ylipäättään mitään veloitteita yritystä kohtaan; ja

c) otetaanko kaikkien asiakkaiden rahoitusvälineet tai varat omistusoikeuden siirtävien vakuusjärjestelyjen piiriin ottamatta huomioon, mitä veloitteita kullakin asiakkaalla on yritystä kohtaan.

3. Käyttäessään omistusoikeuden siirtäviä vakuusjärjestelyjä sijoituspalveluyritysten on osoitettava ammattimaisille asiakkaille ja hyväksyttävillä vastapuolilla näiden järjestelyjen käyttöön liittyvät riskit sekä kyseisten järjestelyjen vaikutukset asiakkaan rahoitusvälineisiin ja varoihin.

7 artikla

Asiakasvarojen suojaamista koskevat ohjaus- ja hallintojärjestelmät

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sijoituspalveluyritykset nimeävät yhden toimihenkilön, jolla on riittävät taidot ja valtuudet, vastaamaan erityisesti sellaisista kysymyksistä, jotka koskevat yritysten asiakkaiden rahoitusvälineiden ja varojen suojaamiseen liittyvien veloitteiden noudattamista.

Jäsenvaltioiden on annettava sijoituspalveluyritysten päättää, varmistaen samalla tämän direktiivin täysimittaisen noudattamisen, onko nimetyn toimihenkilön hoidettava

ainoastaan tätä tehtävää vai voiko hän hoitaa tehtävänsä tehokkaasti ja hoitaa samalla myös muita tehtäviä.

8 artikla

Ulkoisten tilintarkastajien raportointi

Jäsenvaltioiden on edellytettävä, että sijoituspalveluyritykset varmistavat ulkoisten tilintarkastajiensa raportoivan vähintään vuosittain sijoituspalveluyrityksen kotijäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle direktiivin 2014/65/EU 16 artiklan 8, 9 ja 10 kohdan ja tämän luvun mukaisten yrityksen järjestelyjen riittävydestä.

1.3 Kotimainen sääntely

Kotimainen sääntely pohjautuu edellä esitettyyn EU-lainsäädäntöön. EU-lainsäädännön muutoksen myötä myös Suomen lainsäädäntöä on päivitetty. Asiakasvaroja koskeva sääntely löytyy pääasiassa sijoituspalvelulain 9 luvusta, jota päivitettiin vuoden 2018 alussa vastaamaan EU-lainsäädännön edellyttämiä muutoksia. Kyseisten säännösten soveltumisesta sijoituspalveluja tarjoaviin luottolaitoksiin, sijoitusrahastoihin sekä vaihtoehtorahastojen hoitajiin säädetään luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014 muutoksineen), sijoitusrahastolaissa (213/2019 muutoksineen) sekä vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014 muutoksineen).

Alla on esitetty sijoituspalvelulain 9 luvun 1–11 §:

Sijoituspalvelulaki 14.12.2012/747

9 luku

Asiakasvarojen säilyttäminen ja muu käsittely

1 § (28.12.2017/1069)

Asiakasvarojen säilyttäminen

Sijoituspalveluyrityksen on järjestettävä sen hallintaan luovutettujen asiakkaan rahoitusvälineiden ja rahavarojen (asiakasvarat) säilyttäminen ja käsittely luotettavalla tavalla.

Sijoituspalveluyrityksen on asiakasvarojen säilyttämisessä ja käsittelyssä erityisesti huolehdittava siitä, että sijoituspalveluyrityksen varat pidetään selkeästi erillään asiakasvaroista ja luottolaitoksia lukuun ottamatta estettävä rahavarojen käyttäminen sijoituspalveluyrityksen omaan lukuun.

Sijoituspalveluyrityksen on pidettävä luotettavasti kirjaa asiakasvaroista siten, että kunkin asiakkaan asiakasvarat ovat riittävästi eriteltyinä muiden asiakkaiden varoista.

2 § (28.12.2017/1069)

Asiakkaan rahoitusvälineiden säilyttäminen ulkopuolisen säilyttäjän hallussa

Sijoituspalveluyrityksen, joka säilyttää asiakkaan rahoitusvälineitä ulkopuolisen säilyttäjän hallussa, on noudatettava riittävää huolellisuutta säilyttäjän valitsemisessa. Sijoituspalveluyrityksen on säännöllisesti arvioitava asiakkaiden rahoitusvälineiden säilyttämiseen liittyvien vaatimusten täyttymistä. Ulkopuolisella säilyttäjällä tarkoitetaan sijoituspalveluyrityksen kanssa sopimussuhteessa olevaa yhteisöä, joka säilyttää sijoituspalveluyrityksen asiakkaan rahoitusvälineitä sijoituspalveluyrityksen lukuun.

Sijoituspalveluyrityksen on säilytettävä asiakkaan rahoitusvälineitä Finanssivalvonnan,

ulkomaisen ETA-valvontaviranomaisen tai kolmannen maan valvontaviranomaisen valvottavana olevan ulkopuolisen säilyttäjän hallussa. Vaatimuksesta voidaan poiketa ainoastaan silloin, jos rahoitusvälineen tai siihen liittyvän palvelun luonne edellyttää säilyttämistä sellaisessa kolmannessa maassa, jossa rahoitusvälineen säilyttämisestä ei säädetä laissa tai jos ammattimainen asiakas sitä nimenomaisesti kirjallisesti pyytää.

Sijoituspalveluyrityksen on riittävästi varmistuttava siitä, että ulkopuolisen säilyttäjän hallussa säilytetyt asiakkaan rahoitusvälineet erotetaan sijoituspalveluyritykselle ja säilyttäjälle kuuluvista rahoitusvälineistä.

3 § (28.12.2017/1069)

Asiakkaan rahavarojen säilyttäminen

Sijoituspalveluyrityksen on sijoitettava asiakkaan rahavarat viipymättä tilille keskuspankkiin, talletuspankkiin tai muussa valtiossa toimiluvan saaneeseen talletusten vastaanottamiseen oikeutettuun luottolaitokseen. Asiakkaan rahavarat voidaan asiakkaan nimenomaisella suostumuksella sijoittaa myös ETA-valtiossa rekisteröidyn sijoitusrahastodirektiivin tai vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista annetun direktiivin edellytykset täyttävän tai muutoin valvonnan kohteena olevan ja rahalaitossektorin taseesta annetun Euroopan keskuspankin asetuksen (EU) N:o 1071/2013 2 artiklan vaatimukset täyttävän rahamarkkinarahaston rahasto-osuuksiin.

Jos asiakkaan rahavarat sijoitetaan muulla tavalla kuin tilille keskuspankkiin, sijoituspalveluyrityksen on harkittava erityisesti asiakasvarojen hajauttamistarvetta ja noudatettava riittävää ammattitaitoa, huolellisuutta ja varovaisuutta rahavarat säilyttävän talletuspankin, ulkomaisen luottolaitoksen ja rahamarkkinarahaston valitsemisessa ja säännöllisesti arvioitava asiakkaiden rahavarojen säilyttämiseen liittyvien vaatimusten täyttymistä.

Jos sijoituspalveluyritys säilyttää rahavaroja samaan konserniin kuuluvassa yhteisössä, voi säilytettävien varojen määrä olla korkeintaan 20 prosenttia kaikista tällaisista rahavaroista. Vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on edellä 1 momentissa tarkoitetun kolmannen osapuolen turvallisuus sijoituspalveluyrityksen toiminnan luonne, laatu, laajuus ja erityisesti asiakkaiden rahavarojen pieni määrä huomioon ottaen perusteltua. Sijoituspalveluyrityksen on arvioitava säännöllisesti hajautusvaatimuksesta poikkeamisen perusteiden täyttymistä ja osoitettava Finanssivalvonnalle arvionsa perusteet.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, sijoituspalvelun tarjoaja, joka on talletuspankki, saa kuitenkin sijoittaa asiakkaan rahavarat saman talletuspankin tilille.

4 § (28.12.2017/1069)

Asiakkaan rahoitusvälineistä tai asiakasvaroihin kohdistuvista oikeuksista määrääminen

Sijoituspalveluyritys ei saa ilman asiakkaan etukäteen antamaa erillistä nimenomaista suostumusta pantata, luovuttaa tai muuten oikeudellisesti määrätä asiakkaalle kuuluvasta rahoitusvälineestä omaan eikä toisen asiakkaan tai kolmannen lukuun. Suostumuksen tulee sisältää rahoitusvälineiden panttaamista, luovuttamista tai muuta oikeudellista määräämistä koskevat ehdot. Suostumus on annettava kirjallisesti tai 10 luvun 3 §:ssä tarkoitetulla muulla vastaavalla tavalla.

Jos asiakkaan rahoitusvälineitä säilytetään arvopaperitileistä annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla arvopaperitilillä tai arvo-osuustileistä annetun lain 5 a §:ssä tarkoitetulla omaisuudenhoitotilillä, sijoituspalveluyritys voi ryhtyä 1 momentissa

tarkoitettuun toimenpiteeseen vain, jos:

- 1) jokainen asiakas, jonka rahoitusvälineitä säilytetään samalla tilillä, on antanut siihen 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen; tai
- 2) sijoituspalveluyrityksellä on käytössään riittävät järjestelmät ja valvontamenetelmät sen varmistamiseksi, että toimenpide kohdistuu vain sellaisen asiakkaan rahoitusvälineisiin, joka on antanut siihen 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen.

Sellaiset asiakasvaroihin kohdistuvat vakuus-, pantti- tai kuittausoikeudet, jotka antavat kolmannelle oikeuden määrätä asiakasvaroista ja jotka eivät liity asiakkaaseen tai asiakkaalle tarjottuihin sijoituspalveluihin ovat sallittuja ainoastaan, jos niistä säädetään laissa sellaisessa kolmannessa maassa, jossa asiakasvaroja säilytetään.

Sijoituspalveluyritys saa 1 ja 2 momentin estämättä luovuttaa asiakkaalleen kuuluvan rahoitusvälineen pantiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitetulle arvopaperikeskukselle tai selvitysosapuolelle rahoitusvälinettä koskevasta kaupasta johtuvan asiakkaan veloitteen täyttämisen vakuudeksi.

Sijoituspalveluyrityksen oikeudesta pantata, luovuttaa tai muuten oikeudellisesti määrätä asiakkaan rahoitusvälineistä säädetään lisäksi rahoitusvakuuslaissa (11/2004).

4 a § (28.12.2017/1069)

Omistusoikeuden siirtävät rahoitusvakuusjärjestelyt

Sijoituspalveluyrityksen on varmistuttava, että omistusoikeuden siirtäviä rahoitusvakuusjärjestelyjä käytetään ainoastaan tilanteissa, joissa niiden käyttö on perusteltua tai joissa mikään muu asiakkaan tarjoama vakuus ei sovellu sijoituspalveluyritykseen kohdistuvan veloitteen täyttämisen varmistamiseksi. Siirrettävien asiakasvarojen määrä ei saa olla rajoittamaton tai huomattavasti suurempi kuin asiakkaan veloitte sijoituspalveluyritystä kohtaan.

Sijoituspalveluyrityksen on kerrottava ammattimaisille asiakkaille ja hyväksyttävillä vastapuolilla omistusoikeuden siirtäviin järjestelyihin liittyvistä riskeistä sekä vaikutuksista asiakkaansuojaan.

Sijoituspalveluyritys saa tehdä omistusoikeuden siirtäviä järjestelyjä ainoastaan ammattimaisen asiakkaan kanssa.

5 § (28.12.2017/1069)

Finanssivalvonnan määräystenantovaltuus

Finanssivalvonta antaa komission delegoidun direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavat tarkemmat määräykset 1–4, 4 a, 10 ja 11 §:ssä säädetyistä asiakasvarojen säilyttämisessä ja muussa käsittelyssä noudatettavista menettelytavoista. Lisäksi Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä 1 §:ssä tarkoitettujen asiakasvarojen sisällöstä.

6 § (28.12.2017/1069)

Tilintarkastajan lausunto

Sijoituspalveluyrityksen tilintarkastajan tulee toimittaa Finanssivalvonnalle vähintään kerran vuodessa tilintarkastajan antama lausunto siitä, vastaavatko sijoituspalveluyrityksen asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt tämän luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä.

7 §

Eräiden muiden lakien soveltaminen

Sijoituspalveluyritykseen, joka toimii arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuna tilinhoitajana, sovelletaan lisäksi, mitä mainitussa laissa ja arvo-osuustileistä annetussa laissa säädetään. Sijoituspalveluyritykseen, joka toimii arvopaperitileistä annetussa laissa tarkoitettuna säilyttäjänä, sovelletaan lisäksi, mitä mainitussa laissa säädetään.

8 §

Asiamiehen asettaminen

Kun asiakasvaroja säilyttävä sijoituspalveluyritys on asetettu selvitystilaan tai konkurssiin, Finanssivalvonnan on viipymättä asetettava Finanssivalvonnasta annetun lain 29 §:ssä tarkoitettu asiamies valvomaan asiakasvarojen nopeaa palauttamista sijoituspalveluyrityksen asiakkaille, jollei asiamiehen asettaminen ole ilmeisen tarpeetonta ottaen huomioon sijoituspalveluyrityksen toiminnan laatu ja laajuus. Lisäksi Finanssivalvonnan on asetettava asiamies, jos sijoituspalveluyritys on tullut muutoin maksukyvyttömäksi, eikä maksukyvyttömyyttä ole Finanssivalvonnan arvion mukaan pidettävä tilapäisenä, jollei asiamiehen asettaminen ole ilmeisen tarpeetonta ottaen huomioon sijoituspalveluyrityksen toiminnan laatu ja laajuus.

Selvitystilassa olevan sijoituspalveluyrityksen selvitysmiehellä ja konkurssissa olevan sijoituspalveluyrityksen pesänhoitajalla on oikeus asiamiehen vaatimuksesta tai suostumuksella tehdä ja irtisanoa sopimuksia sekä ottaa luottoa asiakasvarojen nopean palauttamisen edistämiseksi.

9 § (28.12.2017/1069)

9 § on kumottu L:lla 28.12.2017/1069.

10 § (28.12.2017/1069)

Sijoituspalveluyrityksen tiedonantovelvollisuus asiakasvarojen säilyttämisestä ja muusta käsittelystä

Sijoituspalveluyrityksen on annettava Finanssivalvonnan tai muun toimivaltaisen viranomaisen, konkurssipesän pesänhoitajan, saneerausmenettelyn selvittäjän, ulosottoviranomaisen ja Rahoitusvakausturvaviraston pyynnöstä tiedot:

- 1) asiakkaan lukuun säilytettävistä asiakasvaroista;
- 2) asiakkaiden rahavarojen ulkopuolisesta säilyttäjästä, säilyttämiseen käytettävistä tileistä ja säilyttämiseksi tehdyistä sopimuksista;
- 3) rahoitusvälineiden säilytyspaikasta, ulkopuoliselle säilyttäjälle avatuista tileistä ja ulkopuolisen säilyttäjän kanssa tehdyistä sopimuksista;
- 4) ulkoistetuista palveluista sekä ulkoistetun palvelun tarjoajasta;
- 5) henkilöistä, jotka vastaavat asiakasvarojen säilyttämisestä ja muusta käsittelystä; sekä
- 6) sopimuksista, joiden avulla asiakasvarojen omistusoikeus tai muu siihen rinnastuva oikeus voidaan määrittää.

11 § (28.12.2017/1069)

Asiakasvarojen säilyttämistä koskevat ohjaus- ja hallintojärjestelmät

Sijoituspalveluyrityksen on nimettävä henkilö, jolla on riittävät taidot ja valtuudet, vastaamaan asiakasvarojen säilyttämiseen liittyvien velvoitteiden noudattamisesta.

Luottolaitostoinnasta annetun lain (8.8.2014/610) 12 luvun 15 §:ssä todetaan seuraavaa:

”Sijoituspalveluja tarjoavan luottolaitoksen tilintarkastajan tulee toimittaa Finanssivalvonnalle vähintään kerran vuodessa tilintarkastajan antama lausunto siitä, vastaavatko luottolaitoksen asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt sijoituspalvelulain 9 luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä. (28.12.2017/1073)”

Lisäksi sijoitusrahastolaista (29.1.1999/48) ja laista vaihtoehtorahastojen hoitajista (7.3.2014/162) löytyy niin ikään viittaus sijoituspalvelulakiin. Sijoitusrahastolain 2 luvun 5 §:ssä todetaan:

”Rahastoyhtiöön, joka tarjoaa 2 momentissa tarkoitettuja palveluja, sovelletaan sijoituspalvelulain 1 luvun 4 §:ää.”

Vastaavasti vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain (7.3.2014/162) 1 luvun 6 §:ssä todetaan:

”Vaihtoehtorahastojen hoitajaan sovelletaan sijoituspalvelulakia (747/2012) siten kuin siitä tässä laissa ja sijoituspalvelulain 1 luvun 4 §:ssä säädetään.”

Sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annettua lakia (22.12.2009/1183) ei ole päivitetty samassa yhteydessä kuin muuta kotimaista sääntelyä. Näin ollen 6 §:n sisältyvää säännöstä koskien tilintarkastajan lausunnosta ei ole päivitetty. Sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetun lain 5 §:ssä todetaan seuraavaa:

”Säästämissopimuksen nojalla vastaanotettuihin varoihin ei sovelleta, mitä sijoituspalvelulain 9 luvun 3 §:n 1 momentissa säädetään asiakkaan rahavarojen säilyttämisestä. (14.12.2012/767)”

Sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetun lain 6 §:ssä todetaan:

”Palveluntarjoajan on järjestettävä hallussaan olevien säästövarojen säilytys, käsittely ja selvitys luotettavalla tavalla siten, ettei ole vaaraa niiden sekoittumisesta palveluntarjoajan omiin tai palveluntarjoajan toisen asiakkaan varoihin. Palveluntarjoaja ei saa kuitata säästövaroja säästövaroihin oikeutetulta olevia velkoja vastaan.

Palveluntarjoajan tulee toimittaa Finanssivalvonnalle kultakin kalenterivuodelta tilintarkastajan antama lausunto siitä, vastaavatko palveluntarjoajan säästövarojen säilytystä koskevat järjestelyt 5 momentissa säädettyjä vaatimuksia. (8.8.2014/647)”

Edellä tässä luvussa mainituissa lainkohdissa ei oteta tarkemmin kantaa annettavan lausunnon sisältöön tai muotoon. Sijoituspalvelulain 9 luvun 5 §:ssä todetaan kuitenkin, että Finanssivalvonta antaa tarkemmat määräykset asiakasvarojen säilyttämisessä ja muussa käsittelyssä noudatettavista menettelytavoista. Finanssivalvonta on antanut 11.6.2018 *Määräykset ja ohjeet 7/2018, Sijoituspalvelujen toiminnan järjestäminen ja menettelytavat*, joka on kumonnut Finanssivalvonnan 26.10.2007 antaman standardin *1.3 Luotettava hallinto ja toiminnan järjestäminen*.

Määräyksissä ja ohjeissa 7/2018 annetaan määräyksiä ja ohjeita mm. sijoituspalveluyrityksille, luottolaitoksille, rahastoyhtiöille ja vaihtoehtorahastojen hoitajille, asiakkaan varojen suojaamiseen ja säilyttämiseen, omistusoikeuden siirtäviin rahoitusvakuusjärjestelyihin sekä säilyttämistä koskeviin ohjaus- ja hallintojärjestelmiin liittyen. *Määräysten ja ohjeiden 7/2018* kappale 5 käsittelee asiakkaan

varojen suojaamista kattaen edellä mainitut osa-alueet. *Määräykset ja ohjeet 7/2018* eivät sisällä määräyksiä ja ohjeita koskien tilintarkastajan raportointia. Tilintarkastajien raportointia on säännelty muun muassa sijoituspalvelulaissa (14.12.2012/747) ja luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (8.8.2014/610).

Määräykset ja ohjeet 7/2018, Sijoituspalvelujen toiminnan järjestäminen ja menettelytavat

5 Asiakasvarojen suojaaminen

5.1 Soveltamisala ja määritelmät

- (1) Tätä lukua sovelletaan sijoituspalveluyrityksiin, sijoituspalvelua tarjoaviin tai sijoitustoimintaa harjoittaviin luottolaitoksiin, rahastoyhtiöihin ja vaihtoehtorahastojen hoitajiin sekä ETA-alueen ulkopuolella toimiluvan saaneisiin sijoituspalveluyrityksiin ja sijoituspalvelua tarjoaviin tai sijoitustoimintaa harjoittaviin luottolaitoksiin, jotka tarjoavat Suomessa sijoituspalvelua tai harjoittavat sijoitustoimintaa sivuliikkeestä käsin. Näistä palveluntarjoajista käytetään tässä luvussa termiä *sijoituspalveluyritys*.

5.2 Asiakasvarojen suojaaminen

- (2) SipaL:n 9 luvun 1 §:n mukaan sijoituspalveluyrityksen on järjestettävä sen hallintaan luovutettujen asiakkaan rahoitusvälineiden ja rahavarojen (asiakasvarat) säilyttäminen ja käsittely luotettavalla tavalla. Sijoituspalveluyrityksen on asiakasvarojen säilyttämisessä ja käsittelyssä erityisesti huolehdittava siitä, että sijoituspalveluyrityksen varat pidetään selkeästi erillään asiakasvaroista ja luottolaitoksia lukuun ottamatta estettävä rahavarojen käyttäminen sijoituspalveluyrityksen omaan lukuun. Sijoituspalveluyrityksen on pidettävä luotettavasti kirjaa asiakasvaroista siten, että kunkin asiakkaan asiakasvarat ovat riittävästi eriteltyinä muiden asiakkaiden varoista. SipaL:n 9 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan sijoituspalveluyrityksen on riittävästi varmistuttava siitä, että ulkopuolisen säilyttäjän hallussa säilytetyt asiakkaan rahoitusvälineet erotetaan sijoituspalveluyritykselle ja säilyttäjälle kuuluvista rahoitusvälineistä. SipaL:n 9 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan sijoituspalveluyrityksen on sijoitettava asiakkaan rahavarat viipymättä tilille keskuspankkiin, talletuspankkiin tai muussa valtiossa toimiluvan saaneeseen talletusten vastaanottamiseen oikeutettuun luottolaitokseen. Asiakkaan rahavarat voidaan asiakkaan nimenomaisella suostumuksella sijoittaa myös ETA-valtiossa rekisteröidyn sijoitusrahastodirektiivin tai vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista annetun direktiivin edellytykset täyttävän tai muutoin valvonnan kohteena olevan ja rahalaitossektorin taseesta annetun Euroopan keskuspankin asetuksen (EU) N:o 1071/2013 2 artiklan vaatimukset täyttävän rahamarkkinarahaston rahasto-osuuksiin. SipaL:n 9 luvun 5 §:n mukaan Finanssivalvonta antaa komission delegoidun direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavat määräykset asiakasvarojen säilyttämisessä ja muussa käsittelyssä noudatettavista menettelytavoista.

MÄÄRÄYS (kohdat 3–7)

- (3) Sijoituspalveluyrityksen on
- 1) säilytettävä tietoja ja ylläpidettävä tilejä, joiden perusteella se voi milloin tahansa viipymättä erottaa hallussaan olevat asiakkaiden varat toisistaan ja asiakkaiden varat omista varoistaan,
 - 2) säilytettävä tietoja ja ylläpidettävä tilejä tavalla, jolla varmistetaan niiden oikeellisuus ja varsinkin se, että ne vastaavat asiakkaiden lukuun hallussa pidettyjä rahoitusvälineitä ja rahavaroja ja että niitä voidaan käyttää kirjausketjuna,
 - 3) tarkistettava säännöllisesti, että niiden sisäiset tilit ja tiedot vastaavat kyseisiä varoja säilyttävien kolmansien osapuolien tilejä ja tietoja,
 - 4) SipaL:n 9 luvun 2 §:n 3 momentin mukaisesti varmistettava, että erillään pidettävät rahoitusvälineet on kirjattu kolmannen osapuolen kirjanpidossa eri tileille, tai varmistaminen on toteutettu muilla vastaavilla toimenpiteillä, joilla saavutetaan samantasoinen suoja,
 - 5) toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että keskuspankissa, talletuspankissa, ulkomaisessa luottolaitoksessa tai hyväksyttävässä rahamarkkinarahastossa säilytetyt asiakkaiden varat säilytetään yhdellä tai useammalla sellaisista tileistä erillisellä tilillä, joita käytetään sijoituspalveluyritykselle kuuluvien varojen säilyttämiseen ja
 - 6) otettava käyttöön riittävät toimintajärjestelyt minimoidakseen riskin siitä, että asiakkaan varat tai kyseisiin varoihin liittyvät oikeudet häviävät tai vähenevät varojen väärinkäytön, niihin liittyvän petoksen, huonon hallinnon, tietojen riittämättömän kirjaamisen ja säilyttämisen tai huolimattomuuden vuoksi.
- (4) Sijoituspalveluyrityksen on otettava käyttöön järjestelyjä, joilla varmistetaan asiakkaan varojen suojaaminen ja edellä 3 kohdassa ja SipaL:n 9 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tavoitteiden täyttyminen, jos sovellettavasta laista ja erityisesti omaisuus- ja maksukyvyttömyyssäännöksistä seuraa, että sijoituspalveluyritys ei voi noudattaa tämän alaluvun 3 kohtaa ja SipaL:n 9 luvun 2 §:n 3 momenttia asiakkaan oikeuksien suojaamiseksi niin, että SipaL:n 9 luvun 1 §:n ja 4 §:n vaatimukset täyttyvät.
- (5) Jos sillä lainkäyttöalueella sovellettava lainsäädäntö, jolla asiakkaan rahavaroja tai rahoitusvälineitä säilytetään, estää sijoituspalveluyritystä noudattamasta SipaL:n 9 luvun 2 §:n 3 momenttia tai edellä tarkoitetun 3 kohdan 4 tai 5 alakohdassa säädettyjä velvoitteita, sijoituspalveluyrityksen on ryhdyttävä vastaavat vaikutukset aikaansaaviin toimenpiteisiin asiakkaan oikeuksien suojaamiseksi. Asiakkaalle on ilmoitettava, että tämä ei tällaisessa tapauksessa hyödy SipaL:n 9 luvun ja tämän luvun säännösten mukaisesta suojasta.
- (6) Jos sijoituspalveluyritys on velvollinen tekemään sopimuksia, joilla luodaan SipaL:n 9 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuja vakuus-, pantti- tai

kuittausoikeuksia, näistä on tiedotettava asiakkaalle ja ilmoitettava tälle kyseisiin järjestelyihin liittyvät riskit.

- (7) Jos sijoituspalveluyritys on myöntänyt asiakkaiden rahoitusvälineisiin tai rahavaroihin kohdistuvia vakuus-, pantti- tai kuittausoikeuksia tai jos sijoituspalveluyritykselle on ilmoitettu niiden myöntämisestä, nämä oikeudet on kirjattava asiakassopimukseen ja sijoituspalveluyrityksen omaan kirjanpitoon, jotta asiakasvarojen omistusoikeus olisi selvä esimerkiksi maksukyvyyttömyystilanteessa.

5.3 Asiakkaiden rahoitusvälineiden säilyttäminen

- (8) SipaL:n 9 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan, sijoituspalveluyrityksen, joka säilyttää asiakkaan rahoitusvälineitä ulkopuolisen säilyttäjän hallussa, on noudatettava riittävää huolellisuutta säilyttäjän valitsemisessa. SipaL:n 9 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan sijoituspalveluyrityksen on säilytettävä asiakkaan rahoitusvälineitä Finanssivalvonnan, ulkomaisen ETA-valvontaviranomaisen tai kolmannen maan valvontaviranomaisen valvottavana olevan ulkopuolisen säilyttäjän hallussa, jollei rahoitusvälineen tai siihen liittyvän palvelun luonne edellytä säilyttämistä sellaisessa kolmannessa maassa, jossa rahoitusvälineen säilyttämisestä ei säädetä laissa tai jos ammattimainen asiakas sitä nimenomaisesti kirjallisesti pyytää. SipaL:n 9 luvun 5 §:n mukaan Finanssivalvonta antaa komission delegoidun direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavat määräykset asiakasvarojen säilyttämisessä ja muussa käsittelyssä noudatettavista menettelytavoista.

MÄÄRÄYS (kohdat 9–11)

- (9) Sijoituspalveluyrityksen on noudatettava ulkopuolisen säilyttäjän valitsemisessä ja säännöllisessä seurannassa riittävää ammattitaitoa ja varovaisuutta.
- (10) Sijoituspalveluyrityksen on otettava huomioon ulkopuolisen säilyttäjän asiantuntemus ja maine markkinoilla sekä kyseessä olevan rahoitusvälineen hallussapitoa koskevan lainsäädännön vaatimukset, jotka voisivat vaikuttaa kielteisesti asiakkaiden oikeuksiin.
- (11) SipaL:n 9 luvun 2 §:n 2 momentin säännöksiä sovelletaan myös, kun kolmas osapuoli on siirtänyt jonkin rahoitusvälineen hallussapitoon ja säilyttämiseen liittyvän tehtävänsä toiselle kolmannelle osapuolelle.

5.4 Asiakkaan rahavarojen säilyttäminen

- (12) SipaL:n 9 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan asiakkaan rahavarat voidaan asiakkaan nimenomaisella suostumuksella sijoittaa lainkohdassa tarkoitetun rahamarkkinarahastoon rahasto-osuuksiin. SipaL:n 9 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan sijoituspalveluyrityksen on noudatettava riittävää ammattitaitoa, huolellisuutta ja varovaisuutta rahavarat säilyttävän talletuspankin, ulkomaisen luottolaitoksen ja rahamarkkinarahaston valinnassa ja säännöllisesti arvioitava asiakkaiden rahavarojen säilyttämiseen liittyvien vaatimusten täyttymistä. SipaL:n 9 luvun 5 §:n mukaan Finanssivalvonta antaa komission delegoidun

direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavat määräykset asiakasvarojen säilyttämisessä ja muussa käsittelyssä noudatettavista menettelytavoista.

MÄÄRÄYS (kohta 13)

- (13) Sijoituspalveluyrityksen on otettava asiakkaan oikeuksien turvaamiseksi huomioon talletuspankin, ulkomaisen luottolaitoksen tai rahamarkkinarahaston asiantuntemus ja maine markkinoilla sekä asiakkaiden varojen hallussapitoa koskevaan lainsäädäntöön tai säännöksiin liittyvät vaatimukset tai markkinakäytänteet, jotka voisivat vaikuttaa kielteisesti asiakkaiden oikeuksiin.
- (14) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan SipaL:n 9 luvun 3 §:n 1 momentti tarkoittaa sitä, että asiakkaan suostumuksen tosiasiallisuuden varmistamiseksi sijoituspalveluyrityksen tulee ilmoittaa asiakkaalle, että hyväksyttävässä rahamarkkinarahastossa säilytetyt varoja ei pidetä hallussa asiakasvarojen säilyttämistä koskevien SipaL:n 9 luvun säännösten tai tämän luvun määräysten vaatimusten mukaisesti.

5.5 Asiakkaiden rahoitusvälineiden käyttäminen

- (15) SipaL:n 9 luvun 4 §:n mukaan sijoituspalveluyritys ei saa ilman asiakkaan etukäteen antamaa erillistä nimenomaista suostumusta pantata, luovuttaa tai muuten oikeudellisesti määrätä asiakkaalle kuuluvasta rahoitusvälineestä omaan eikä toisen asiakkaan tai kolmannen lukuun. SipaL:n 9 luvun 5 §:n mukaan Finanssivalvonta antaa komission delegoidun direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavat määräykset asiakasvarojen säilyttämisessä ja muussa käsittelyssä noudatettavista menettelytavoista.

MÄÄRÄYS (kohdat 16–18)

- (16) Sijoituspalveluyrityksen on säilytettävä yksityiskohtaiset tiedot asiakkaiden rahoitusvälineiden käyttämisestä mahdollisten tappioiden asianmukaiseksi kohdentamiseksi. Tietojen on sisällettävä yksityiskohtaiset tiedot asiakkaista, joiden ohjeiden mukaisesti rahoitusvälineitä on käytetty, ja käytettyjen rahoitusvälineiden määrästä kunkin suostumuksen antaneen asiakkaan osalta.
- (17) Sijoituspalveluyrityksen on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet estääkseen asiakkaiden rahoitusvälineiden luvottoman käytön omaan lukuunsa tai toisen henkilön lukuun esimerkiksi seuraavin keinoin:
- a) asiakkaiden kanssa tehdään sopimukset toimenpiteistä, jotka sijoituspalveluyritykset toteuttavat, jos asiakkaalla ei ole toimituspäivänä riittävästi varoja tilillään, kuten vastaavien arvopapereiden lainaksi ottaminen asiakkaan lukuun tai position kumoaminen;
 - b) sijoituspalveluyritys seuraa tiiviisti arvioitua kapasiteettiaan suorittaa toimitus toimituspäivänä, ja sen puuttuessa ottaa käyttöön korjaustoimenpiteitä ja
 - c) toimittamatta jääneitä arvopapereita seurataan tiiviisti ja ne vaaditaan

nopeasti, jos niitä ei ole toimitettu toimituspäivänä tai sen jälkeen.

- (18) Sijoituspalveluyritysten on otettava asiakkaitaan varten käyttöön erityisjärjestelyt sen varmistamiseksi, että asiakkaan rahoitusvälineiden lainaksiottaja asettaa asianmukaiset vakuudet ja että sijoituspalveluyritys valvoo vakuuksien olevan jatkuvasti asianmukaiset ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet säilyttääkseen tasapainon asiakkaan rahoitusvälineiden arvoon nähden.

5.6 Omistusoikeuden siirtävät rahoitusvakuusjärjestelyt

- (19) SipaL:n 9 luvun 4 a §:n 1 momentin mukaan sijoituspalveluyrityksen on varmistuttava, että omistusoikeuden siirtäviä rahoitusvakuusjärjestelyjä käytetään ainoastaan tilanteissa, joissa niiden käyttö on perusteltua.

OHJE (kohta 20)

- (20) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan SipaL:n 9 luvun 4 a §:n 1 momentti tarkoittaa myös sitä, että kun sijoituspalveluyritys harkitsee omistusoikeuden siirtävien rahoitusvakuusjärjestelyjen käytön asianmukaisuutta ja dokumentoi sen, sijoituspalveluyritys ottaa huomioon myös seuraavat tekijät:

- a) onko asiakkaan sijoituspalveluyritykseen kohdistuvan veloitteen ja omistusoikeuden siirtävien rahoitusvakuusjärjestelyjen välillä vain hyvin heikko yhteys, mukaan luettuna se, onko asiakkaan sijoituspalveluyritykselle olevan velan todennäköisyys pieni tai merkityksetön,
- b) onko asiakkaalla ylipäättään mitään veloitteita sijoituspalveluyritystä kohtaan ja
- c) otetaanko kaikkien asiakkaiden rahoitusvälineet tai varat omistusoikeuden siirtävien rahoitusvakuusjärjestelyjen piiriin ottamatta huomioon, mitä veloitteita kullakin asiakkaalla on sijoituspalveluyritystä kohtaan.

5.7 Asiakasvarojen säilyttämistä koskevat ohjaus- ja hallintojärjestelmät

- (21) SipaL:n 9 luvun 11 §:n mukaan sijoituspalveluyrityksen on nimettävä henkilö, jolla on riittävät taidot ja valtuudet, vastaamaan asiakasvarojen säilyttämiseen liittyvien veloitteiden noudattamisesta. SipaL:n 9 luvun 5 §:n mukaan Finanssivalvonta antaa komission delegoidun direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavat määräykset asiakasvarojen säilyttämisessä ja muussa käsittelyssä noudatettavista menettelytavoista.

MÄÄRÄYS (kohta 22)

- (22) Sijoituspalveluyritys voi päättää, että asiakasvarojen säilyttämiseen liittyvien veloitteiden noudattamisesta vastaava henkilö voi hoitaa myös muita tehtäviä. Edellytyksenä on, että sijoituspalveluyritys varmistaa sääntelyn täysimittaisen noudattamisen ja sen, että henkilö voi hoitaa tässä tarkoitetun tehtävänsä tehokkaasti.

Suomessa edellä mainittujen säännösten noudattamista valvoo Finanssivalvonta. Finanssivalvonta on antanut alan toimijoille säännöllisin väliajoin julkisia huomautuksia ja varoituksia toiminnan luotettavaan järjestämiseen, riskien hallintaan sekä sisäisen valvonnan toimivuuteen liittyen. Finanssivalvonta arvioi tapauskohtaisesti julkisen huomautuksen tai varoituksen riittävyttä sanktiomekanismina. Sijoituspalvelulain mukaan säännösten rikkomisesta voi seurata myös finanssivalvonnasta annetun lain mukainen seuraamusmaksu.

Vuoden 2018 alusta voimaan astuneiden sijoituspalvelulain ja luottolaitostoiminnasta annetun lain päivitysten myötä tilintarkastajan tulee toimittaa Finanssivalvonnalle tilintarkastajan lausunto. Aiemman sanamuodon mukaan tilintarkastajan tuli toimittaa lausunto tarkastuksen kohteena olevalle sijoituspalveluyritykselle/luottolaitokselle, jonka puolestaan tuli toimittaa lausunto Finanssivalvonnalle. Luottolaitostoiminnasta annettu laki, sijoitusrahastolaki ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annettu laki viittaavat asiakasvarojen säilyttämistä koskevien järjestelyjen osalta sijoituspalvelulain vaatimuksiin. Vastaavaa muutosta ei ole tehty sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annettuun lakiin. Näin ollen tilintarkastajan lausunto siitä, vastaavatko palveluntarjoajan säästövarojen säilytystä koskevat järjestelyt sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annetun lain 6 §:n 5 momentissa säädettyjä vaatimuksia, tulee toimittaa Finanssivalvonnalle edelleen palveluntarjoajan toimesta.

1.4 Varmennustoimeksiannon kattama ajanjakso

Vuoden 2018 alusta voimaan astuneiden muutosten myötä sijoituspalvelulain 9 luvun 6 § ja luottolaitostoiminnasta annetun lain 12 luvun 15 § muutettiin vastaamaan direktiivin sanamuotoa, jonka mukaan tilintarkastajan lausunto tulee toimittaa Finanssivalvonnalle vähintään kerran vuodessa. Muutoksen tarkoituksena ei ole ollut muuttaa aiempaa tulkintaa siitä, että säännökset tulee täyttää joka päivä. Tilintarkastajalla on velvollisuus tarpeen vaatiessa arvioida sääntelyn noudattamista myös useammin kuin kerran vuodessa, kuten hallituksen esityksessä 151/2017 vp todetaan.

Suomen Tilintarkastajat ry:n käsityksen mukaan voi olla tarkoituksenmukaista antaa lausunto tilikaudelta. Tilintarkastajan pitää arvioida, onko tarpeellista antaa lausunto muulta ajanjaksolta. Jos tilintarkastajan tietoon tulee olennaisia puutteita asiakasvarojen hallinnointiin ja säilyttämiseen liittyen, hänen on arvioitava sääntelyn noudattamista ja tarvetta lausunnon antamiselle useammin kuin kerran vuodessa. Tällaisena tilanteena voidaan pitää esimerkiksi uutta sääntelyä, joka vaikuttaa toiminnan järjestämiseen, muutoksia markkinakäytänteissä taikka uutta palvelua tai tuotetta, jossa asiakasvarojen käsittelyyn liittyy piirteitä, jotka muuttavat aiempaa käytäntöä. Tarkoituksena on, että tilintarkastaja ja palveluntarjoaja käyvät jatkuvaa vuoropuhelua, jotta on mahdollista havaita sellaiset tilanteet, jotka aiheuttavat tarpeen antaa lausunto kesken muutoin normaaliksi muotoutunutta raportointifrekvenssiä.

2 Määritelmät

2.1. Asiakasvarat

Asiakasvarojen määritelmä on kuvattu sijoituspalvelulaissa², jonka mukaan asiakasvaroja on asiakkaan rahoitusvälineet ja rahavarat.

Luottolaitokseen tehtyä talletusta ei voida pitää asiakasvaroina, sillä rahavarojen vastaanottaminen

² Sijoituspalvelulaki 9:1,1 § ”Sijoituspalveluyrityksen on järjestettävä sen hallintaan luovutettujen asiakkaan rahoitusvälineiden ja rahavarojen (asiakasvarat) säilyttäminen ja käsittely luotettavalla tavalla.”

luottolaitoksessa käsitellään taseeseen sisältyvänä velkana tallettajalle ja luottolaitos vastaa siitä omaisuudellaan. Myöskään pantiksi saadut vakuudet eivät lähtökohtaisesti ole asiakasvaroja, mikäli vakuuskäsittely on eriytetty varsinaisesta päätransaktiosta ja vakuutta ei käytetä asiakastransaktion maksuun.

Edellä esitetyn mukaan asiakasvarat voidaan jakaa kahteen pääryhmään: rahoitusvälineet ja rahavarat, joita käsitellään luvuissa 2.2 ja 2.3.

2.2 Rahoitusvälineet

Rahoitusvälineen määritelmä perustuu MiFID II -direktiiviin. Direktiivin tarkoittama rahoitusväline käsittää sekä arvopaperit että erilaisia johdannaissopimuksia.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/65/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014 rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

4 artikla Määritelmät

1. Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

15) ”rahoitusvälineellä” liitteessä I olevassa C osassa eriteltyjä välineitä;

LIITE I

Luettelo palveluista ja toiminnasta sekä rahoitusvälineistä C osa

Rahoitusvälineet

- 1) Siirtokelpoiset arvopaperit;
- 2) Rahamarkkinavälineet;
- 3) Yhteissijoitusyritysten osuudet;
- 4) Optiot, futuurit, swapit, korkotermiinit ja muut johdannaissopimukset, joiden kohde-etuutena on arvopaperi, valuutta, korko tai tuotto, päästöoikeudet taikka toinen johdannaissopimus, rahoitusindeksi tai rahoitusmittari ja jotka voidaan toteuttaa kohde-etuus luovuttamalla tai nettoarvon tilityksellä;
- 5) Optiot, futuurit, swapit, termiinit ja muut johdannaissopimukset, joiden kohde-etuus on hyödyke ja jotka on toteutettava nettoarvon tilityksellä tai jotka voidaan toteuttaa nettoarvon tilityksellä jonkin osapuolen niin halutessa (muutoin kuin maksukyvyttömyyden vuoksi tai sopimuksen päättyessä muusta syystä);
- 6) Optiot, futuurit, swapit ja muut johdannaissopimukset, joiden kohde-etuus on hyödyke ja jotka voidaan toteuttaa kohde-etuus luovuttamalla edellyttäen, että niillä käydään kauppaa säännellyillä markkinoilla, monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä tai organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä, lukuun ottamatta johdannaissopimuksia, joiden kohde-etuutena on tukkutason energiatuote, jolla käydään kauppaa organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä, ja jotka on toteutettava kohde-etuus luovuttamalla;
- 7) Optiot, futuurit, swapit, termiinit ja muut johdannaissopimukset, joiden kohde-etuus on hyödyke ja jotka voidaan toteuttaa kohde-etuus luovuttamalla, mutta joita ei ole mainittu muuten tämän osan 6 kohdassa ja joita ei ole tarkoitettu kaupallisiin tarkoituksiin ja jotka ovat ominaisuuksiltaan muiden johdannaissopimusten kaltaisia;
- 8) Luottoriskin siirtoon tarkoitettut johdannaissopimukset;
- 9) Hinnanerosopimukset;

- 10) Optiot, futuurit, swapit, korkotermit ja muut johdannaisopimukset, joiden kohde-etuutena ovat ilmastonvaihtelut, kuljetusmaksut tai inflaatioasteet tai muut viralliset taloustilastot ja jotka on toteutettava nettoarvon tilityksellä tai jotka voidaan toteuttaa nettoarvon tilityksellä jonkin osapuolen niin halutessa (muutoin kuin maksukyvyttömyyden vuoksi tai sopimuksen päättyessä muusta syystä), sekä muut johdannaisopimukset, joiden kohde-etuutena ovat varat, oikeudet, velvoitteet, indeksit ja mittarit, joita ei ole mainittu tässä osassa ja jotka ovat ominaisuuksiltaan muiden johdannaishoitusvälineiden kaltaisia, kun otetaan huomioon muun muassa se, käydäänkö niillä kauppaa säännellyillä markkinoilla, organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä vai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä;
- 11) Sellaisista yksiköistä muodostuvat päästöoikeudet, jotka on tunnustettu direktiivin 2003/87/EY (päästökauppajärjestelmä) vaatimuksia vastaaviksi.

Jos sijoituspalveluyritys tarjoaa sijoituspalvelulain 2 luvun 3a §:n nojalla muita sijoituskohteita kuin rahoitusvälineitä, vakiintuneen tulkinnan mukaan myös näihin palveluihin on sovellettava MiFID-velvoitteita.

Kun yritys pitää hallussaan asiakkaan omistamia arvopapereita, kyseessä on asiakasvarojen hallussapito. Hallinnointi voi toteutua joko suoraan yrityksen hallussa olevana omaisuutena tai epäsuorasti tilanteessa, jossa asiakkaan varat eivät ole palveluntarjoajan hallussa esim. omaisuudenhoito- tai säilytysopimukseen nojautuen. Rahoitusvälineiden käsite kattaa myös muita rahoitusvälineitä kuin arvopapereita, ja esimerkiksi johdannaisopimukset ovat asiakasvaroja, mikäli johdannaishoitusvälineyritys toimii selvitysvälittäjänä johdannaishoitusvälineissä tai OTC-sopimusvastapuolena. Myös arvopaperilainausopimukseen perustuvia transaktioita, joissa yritys arvopaperilainausopimuksen perusteella vastaanottaa asiakkaan varoja, voidaan transaktion toteuttamisen osalta pitää asiakasvarojen hallinnointina, vaikka kyseinen transaktiotyyppi ei muodosta yritykselle erillistä oikeutta lainattuihin arvopapereihin.

2.2.1 Säilytystoiminta

Asiakkaan omistamista rahoitusvälineistä, joita yritys pitää hallussaan sisältyen säilytystoimintaa harjoittavien yritysten liiketoimintaan, jossa esimerkiksi osakkeita, joukkovelkakirjoja ja muita arvopapereita säilytetään arvo-osuustileillä tai muussa muodossa asiakkaan lukuun. Myös sopimukseen (esim. omaisuudenhoitosopimukset) perustuva käyttöoikeus arvo-osuustilille tehtäville transaktioille muodostaa asiakasvarojen hallinnoinnin täyttävän tunnusmerkin. Säilytettävänä olevaan omaisuuteen liittyvät yhtiötapahtumat kuten esimerkiksi osingonmaksut, koronmaksut ja emissiot ovat niin ikään asiakkaille kuuluvia oikeuksia, joihin liittyvien tapahtumien hallinnointi muodostaa asiakasvaroja.

Arvopaperien säilyttämiseen voidaan rinnastaa myös johdannaisopimusten hallinnointi, jossa selvitysvälittäjänä toimiva yritys hallinnoi johdannaishoitusvälineissä olevaa asiakkaan positiota. Yrityksen toimiessa OTC-johdannaishoitusväline vastapuolena sopimuksen hallinnointi muodostaa hallinnointisuhteen asiakkaaseen nähden.

2.2.2 Arvopaperivälitys

Säännönmukaiset maksut arvopaperikaupoista, jotka liittyvät ns. toimitus maksua vastaan (*delivery vs. payment*) -transaktioihin ja jotka toteutetaan säännellyssä selvitysjärjestelmässä, eivät ole asiakasvaroja, jos maksut ja selvitykset toteutuvat normaalin selvitysjärjestelmän puitteissa. Muiden arvopapereita ja muita rahoitusvälineitä koskevien kauppajärjestelmien yhteydessä toteutettavat maksut ovat asiakasvaroja arvopaperiluovutuksen ja maksun välisenä aikana.

2.2.3 Omaisuudenhoito

Omaisuudenhoitosopimuksen perusteella hallinnoitavat rahoitusvälineet muodostavat asiakasvarakokonaisuuden, jota yritys hallinnoi. Yrityksen oikeus toteuttaa transaktioita asiakkaan lukuun perustuu omaisuudenhoitosopimukseen.

2.3 Rahavarat

Rahavaroilla tarkoitetaan niitä asiakkailta vastaanotettuja rahavaroja, jotka asiakasvaroja hallinnoiva taho on saanut haltuunsa ilman, että asiakas luovuttaa varoihin liittyvän omistusoikeutensa. Myös ne vastaanotetut varat, jotka yritys on vastaanottanut yksittäistä arvopaperikaupan maksua varten, ovat käsitteellisesti asiakasvaroja siihen hetkeen saakka, kun kaupan kohteena oleva arvopaperi on luovutettu asiakkaalle. Rahavaroja on pääsääntöisesti säilytettävä keskuspankin, talletuspankin tai muussa valtiossa toimiluvan saaneen talletusten vastaanottamiseen oikeutetun luottolaitoksen tilillä. Nämä varat kuuluvat luottolaitoksen talletussuojan piiriin.

2.4 PS-varat

Laissa sidotusta pitkäaikaissäätämisestä on edellä todetun lisäksi määritelty rahavarojen tai arvopapereiden hallinnoimisesta (säästövarat). Kyseiseen lakiin perustuvien varojen hallinnointi on kokonaisuudessaan säästövarojen hallinnointia. Talletusmuodossa olevien säästövarojen osalta säästövarana käsitellään sopimuksen perusteella oleva talletus yksittäisenä sopimukseen kuuluvana sijoitustuotteena.

3 Tarkastuksen suunnittelu

3.1 Yleinen suunnittelu

Tehokkaan ja hyvin toteutetun asiakasvarojen tarkastuksen perusteena voidaan pitää dokumentoitua tarkastussuunnitelmaa. Suunnitteluun kuuluu ISAE 3000.A86:n mukaisesti, että luodaan kokonaisstrategia, joka kattaa toimeksiannon laajuuden, painopistealueet, ajoituksen ja toteuttamisen. Lisäksi laaditaan toimeksianto koskeva suunnitelma, jossa käsitellään yksityiskohtaisesti suoritettavaksi aiottujen evidenssin hankkimistoimenpiteiden luonnetta, ajoitusta ja laajuutta sekä syitä kyseisten toimenpiteiden valitsemiseen.

Asiakasvarojen tarkastusta koskeva tarkastussuunnitelma tulisi laatia ja dokumentoida, ja siinä tulisi kuvata tarkastuksen oletettu laajuus ja sisältö. Tarkastussuunnitelmaa laadittaessa tulisi ottaa huomioon ja dokumentoida seuraavat asiat:

- toimeksiannon ehdot
- kohteen ja yksilöityjen kriteerien ominaispiirteet sisältäen tiedon siitä, minkä tyyppisiä asiakasvaratoimintoja asiakkaalla on vai onko niitä lainkaan
- asiakasvarojen säilyttämijärjestelmän ja sisäisen kontrollijärjestelmän ymmärtäminen sekä niiden tason arviointi
- perustelut tarkastuksen laajuudelle ja suunnitellut tarkastustoimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi eri tarkastusalueiden osalta kuten läpikäytävät prosessit ja asiakkaan olennaiset kontrollit sekä kuvaus otannan laajuudesta
- riskit ja riskienhallinta, sisältäen asiakkaan operatiiviset riskit asiakasvaroihin liittyen
- väärinkäytökset ja puutteet
- IT-järjestelmät
- henkilöstöä ja asiantuntemusta koskevat vaatimukset, mukaan lukien se, millä tavoin ja missä määrin tilintarkastaja käyttää asiantuntijoita.

Suunnittelutoimenpiteiden luonne ja laajuus vaihtelevat tarkastuskohteen olosuhteiden – esimerkiksi

asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevien järjestelyjen ("asiakasvaraprosessien") monimutkaisuuden mukaan sekä sen mukaan, miten hyvin tilintarkastaja tuntee tarkastuskohteen ja sen liiketoiminnan. Asiakasvaraprosessin monimutkaisuuteen ja suunnitteluprosessiin liittyy erityisesti se, minkä tyyppistä omaisuudenhoitotoimintaa, rahoitusvälineitä ja muita sijoituskohteita sekä säilytystoimintaa asiakkaalla on. Tilintarkastajan tekemä suunnitelma toimii sekä ohjeena että helpottaa toimeksiannon jäsenien tekemän työn ohjausta, valvontaa ja läpikäyntiä.

Tilintarkastajan tulee suunnitella ja suorittaa toimeksianto ammatillisella skeptisyydellä tiedostaen, että voi olla olemassa seikkoja, joiden seurauksena kohdetta koskeva tieto on olennaisesti virheellinen (ISAE 3000.37) tai asiakasvaraprosesseissa on olennaisia poikkeamia.

ISAE 3000.A88:n mukaisesti suunnittelu ei ole erillinen vaihe, vaan ennemminkin jatkuva ja iteratiivinen prosessi, joka jatkuu läpi koko toimeksiannon. Odottamattomat tapahtumat, olosuhteiden muutokset tai toimenpiteiden tuloksena saatu evidenssi voivat johtaa siihen, että tilintarkastaja joutuu tarkistamaan kokonaisstrategiaa ja toimeksiannon toteuttamista koskevaa suunnitelmaa ja näin ollen myös niihin perustuvien toimenpiteiden suunnittelua luonnetta, ajoitusta ja laajuutta.

3.2 Olennaisuus ja toimeksiantoriski

Tilintarkastajan tulisi ISAE 3000.44:n mukaisesti ottaa huomioon olennaisuus päättäessään toimenpiteiden luonteesta, ajoituksesta ja laajuudesta sekä arvioidessaan, onko kohdetta koskevassa tiedossa virheellisyyksiä tai prosessipoikkeamia. Olennaisuuden huomioon ottaminen edellyttää, että tilintarkastaja muodostaa käsityksen siitä, mitkä tekijät saattaisivat vaikuttaa aiottujen käyttäjien päätöksiin, ja arvioi näitä tekijöitä. Esimerkiksi kun yksilöidyt kriteerit sallivat kohteessa suoritettavien tehtävien toteuttamisen usealla eri tavalla, tilintarkastaja harkitsee, miten valittu suorittamistapa saattaisi vaikuttaa aiottujen käyttäjien päätöksiin. Olennaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon määrällisiä ja laadullisia tekijöitä, kuten suhteellinen suuruus, se millä tavalla ja miten laajasti nämä tekijät vaikuttavat kohteiden arvioimiseen tai mittaamiseen sekä aiottujen käyttäjien intressit. Olennaisuutta kuten myös määrällisten ja laadullisten tekijöiden suhteellista tärkeyttä koskeva arvio perustuu tilintarkastajan harkintaan. Tilintarkastajan tulee harkita olennaisuutta myös siltä kannalta, onko asiakkaan kontrollirakenteiden sopivuuden ja kontrollien toiminnan tehokkuuden osalta asiakasvaraprosesseissa mahdollisia kontrollipuutteita.

Kohtuullisen varmuuden antavissa toimeksiannoissa analyttisiin toimenpiteisiin, joita suoritetaan toimeksiantoriskiä vastaamiseksi, kuuluu ISAE 3000.A3(c) mukaan se, että olennaisten virheellisyyksien tunnistamiseksi muodostetaan riittävän tarkat odotusarvot olennaisten virheellisyyksien tunnistamiseksi. Tilintarkastajan tulisi alentaa toimeksiantoriski toimeksiannon olosuhteissa hyväksyttävän alhaiselle tasolle. Kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa tilintarkastaja alentaa toimeksiantoriskin toimeksiannon olosuhteissa hyväksyttävän alhaiselle tasolle hankkiakseen kohtuullisen varmuuden tilintarkastajan positiivisessa muodossa ilmaistavan johtopäätöksen perustaksi. Rajoitetun varmuuden antavissa toimeksiannoissa toimeksiantoriski on korkeampi kuin kohtuullisen varmuuden antavissa toimeksiannoissa, koska evidenssin hankkimistoimenpiteet ovat erilaisia luonteeltaan, ajoitukseltaan tai laajuudeltaan. Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa evidenssin hankkimistoimenpiteet yhdessä tarkasteltuina ovat riittäviä luonteensa, ajoituksensa ja laajuutensa puolesta vähintäänkin, niin että tilintarkastaja saavuttaa mielekkään varmuustason negatiivisessa muodossa ilmaistavan johtopäätöksen perustaksi. Jotta tilintarkastajan hankkima varmuustaso olisi mielekäs, sen on todennäköisesti lisättävä aiottujen tiedon käyttäjien luottamusta selvästi merkityksetöntä lisäystä enemmän merkityksetöntä suurempi.

3.3 Prosessit ja sisäiset kontrollit

Asiakasvarojen tarkastuksen tavoitteena on varmistua prosessien toimivuudesta sekä arvioida tehtyjen tarkastustoimenpiteiden pohjalta, onko asiakasvaraprosessi järjestetty sääntelyn mukaisesti. Jos

tarkastuksessa havaitaan tai tietoon tulee muuten puutteita asiakkaan prosesseissa, niistä on raportoitava.

Asiakasvarojen tarkastuksessa kohteena ovat asiakasyhtiön järjestelyt, järjestelmät ja prosessit (esimerkiksi yhteisön eri toiminnot kuten omaisuudenhoito-, arvopaperienvälitys- ja säilytystoiminnot sekä sisäinen valvonta ja tietojärjestelmät) sekä käyttäytyminen (esimerkiksi säädösten ja määräysten noudattaminen sekä toimintatavat).

Tilintarkastajan tulee hankkia käsitys asiakasvarojen tarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta ja toimintaympäristöstä. Kun tilintarkastaja suunnittelee tarkastustoimenpiteiden luonnetta, ajoitusta ja laajuutta, hän hyödyntää käsitystään sisäisestä valvonnasta ja toimintaympäristöstä tunnistaakseen mahdolliset erityyppiset puutteet ja arvioidakseen prosessipoikkeamiin vaikuttavia tekijöitä.

Sisäinen valvonta sisältää yleensä muun muassa seuraavat osatekijät:

- valvontaympäristö
- riskienarviointiprosessit
- asiakasvarojen kannalta relevantit tietojärjestelmät, niihin liittyvät liiketoimintaprosessit sekä kommunikointi
- kontrollitoiminnot
- kontrollien seuranta.

Asiakasvaraprosesseja läpi käydessään tilintarkastajan tulee testata ne kontrollit, joiden hän on todennut olevan tarpeellisia asiakasvaraprosessin valvontatavoitteiden saavuttamiseksi, sekä arvioida niiden toiminnan tehokkuus kyseisenä ajanjaksona. Tilintarkastajan on varmistettava, ettei tilillä ole palveluntarjoajalle kuuluvia varoja tai ettei jonkun asiakkaan toimeksiantoa toteuteta ennen kuin kyseisen asiakkaan varat ovat saapuneet asiakasvaratilille. Vaatimus varojen erilläänpidosta on jatkuva, joten esimerkiksi kauppojen selvittäminen yhtiön oman tilin kautta ei ole sallittua.

3.4 Väärinkäytökset ja prosessipoikkeamat

Kun tilintarkastaja muodostaa käsitystä yhteisöstä, sen toimintaympäristöstä sekä sisäisestä valvonnasta, hänen tulisi arvioida, viittaako saatu tieto yhteen tai useampaan väärinkäytösriskiin tai prosessipoikkeamaan asiakasvaraprosessissa. Kun tilintarkastaja suunnittelee ja suorittaa tarkastustoimenpiteitä riskin alentamiseksi hyväksyttävälle tasolle, hänen tulisi ottaa huomioon myös väärinkäytöksestä johtuvien prosessipoikkeamien riskit asiakasvaraprosessissa.

Tilintarkastajan tulisi dokumentoida käsityksensä asiakasvaraprosessista ja arvionsa siihen sisältyvistä prosessipoikkeamien riskeistä. Prosessipoikkeama voi olla esimerkiksi se, ettei jotain kontrollitoimenpidettä ole suoritettu yhtiössä sisäisten ohjeiden mukaisesti. Samoin tulisi dokumentoida tilintarkastajan reaktio arvioituihin prosessipoikkeamien riskeihin. Tarvittaessa tilintarkastajan tulee dokumentoida myös väärinkäytöksiä ja prosessipoikkeamia koskeva kommunikointinsa johdon, hallintoelinten, viranomaisen ja muiden osapuolten kanssa.

Tilintarkastajan tulee selvittää tunnistettujen poikkeamien luonne ja syyt sekä ratkaista,

- ovatko tunnistetut poikkeamat odotusten rajoissa ja ovatko ne hyväksyttävissä; eli antaako suoritettu testaus asianmukaisen perustan johtopäätökselle, että kontrolli toimii tehokkaasti tiettyä ajanjaksona
- onko tarpeellista testata lisää kyseistä kontrollia tai muita kontroleja johtopäätöksen tekemiseksi siitä, toimivatko tiettyyn valvontatavoitteeseen liittyvät kontrollit tehokkaasti tiettyä ajanjaksona tai

- antaako suoritettu testaus asianmukaisen perustan johtopäätökselle, ettei kontrolli ole toiminut tehokkaasti tietynä ajanjaksona.

3.5 Tarkastusmenetelmät

Tarkastustoimenpiteitä suunnitellessaan tilintarkastajan tulisi päättää sopiva testauskohteiden valintatapa, jotta saataisiin tarpeellinen määrä tarkoitukseen soveltuvaa tarkastusevidenssiä ja saavutettaisiin tarkastustoimenpiteiden tavoitteet. Asiakasvaraprosessin tarkastuksessa on suositeltavaa suorittaa kontrollien testausta.

Kun tilintarkastaja suunnittelee kontrollien testausta ja suorittaa asiakasvarojen tarkastusta hänen tulee

- suorittaa tiedusteluja ja muita toimenpiteitä hankkiakseen evidenssiä siitä,
 - i) miten kontrollia on sovellettu
 - ii) miten johdonmukaisesti kontrollia on sovellettu ja
 - iii) kuka on soveltanut kontrollia tai millä keinoin sitä on sovellettu
- selvittää, ovatko kontrollit riippuvaisia muista kontrolleista (epäsuorista kontrolleista), ja mikäli ovat, onko tarpeellista hankkia näiden epäsuorien kontrollien toiminnan tehokkuutta tukevaa evidenssiä ja
- päättää tarkastettavien yksikköjen valitsemistavoista, joilla toimenpiteen tavoitteet saavutetaan tehokkaasti.

Tavat tarkastuskohteiden valintaan ovat:

- kaikkien asiakasvaralajien valinta (100 % tarkastus)
- tiettyjen yksiköiden valitseminen; ja
- otanta.

Lähestymistavan valinta riippuu olosuhteista, ja mikä tahansa yhdistelmä edellä mainituista valintatavoista voi olla riittävä kyseisissä olosuhteissa. Asiakasvaraprosessin tarkastuksessa usein sovellettu menetelmä on tiettyjen yksiköiden valinta ja niiden tarkastaminen pistokokein. Riippumatta lopullisista valinnoista, tarkoituksenmukaisten tarkastustoimenpiteiden valinnassa on kyse tilintarkastajan olosuhteiden mukaisesta ammatillisesta harkinnasta.

Otannassa käytetään joko tilastollista tai ei-tilastollista lähestymistapaa. Valinta tilastollisen tai ei-tilastollisen otantamenetelmän välillä perustuu harkintaan siitä, mikä on tehokkain tapa hankkia tarpeellisessa määrin tarkoituksenmukaista tarkastusevidenssiä. Esimerkiksi kontrollien testauksessa analyysi virheiden luonteesta ja syistä on usein tärkeämpi kuin tilastollinen analyysi pelkästään virheiden olemassaolosta tai puuttumisesta. Tällaisessa tilanteessa ei-tilastollinen otanta voi olla tarkoituksenmukaisin.

ISAE 3000.56:n mukaisesti tilintarkastajan tulisi hankkia asiaankuuluvilta osapuolelta kirjallinen vahvistusilmoitus. Vahvistus pyydetään siitä, että

- kyseinen osapuoli on antanut toimeksiannon suorittajalle kaiken tiedossaan olevan informaation, joka on toimeksiannon kannalta relevanttia, sekä siitä, että
- tämä on soveltanut kohteen mittaamisessa tai arvioimisessa sovellettavia kriteerejä ja että kaikki relevantit seikat kuvastuvat kohdetta koskevassa tiedossa.

Vastuussa oleva osapuoli voi antaa tilintarkastajalle vahvistusilmoituksia joko omasta aloitteestaan tai vastauksena erityisiin pyyntöihin. Asiakasvarojen tarkastuksen yhteydessä vahvistusilmoitus koskee sitä, että johto katsoo toimineensa säädösten, määräysten ja omien prosessikuvaustensa mukaisesti.

4 Tarkastustoimenpiteet asiakasvarojen tarkastuksessa

4.1 Yleiset tarkastustoimenpiteet

Tarkastuksen keskeinen päämäärä on asiakasvaroihin liittyvien järjestelyjen arviointi, joten yksittäisten virheiden havaitseminen asiakasvarojen hallinnoinnissa ei ole tarkastusta suoritettaessa ensisijaista. Tarkastustoimenpiteiden ja niiden laajuuden tulisi kattaa koko tarkastuksen kohteena oleva kausi. Hyvän tilintarkastustavan mukaan suoritettu tarkastus kattaa tämän luvun neljä alaluvuissa kuvatut tarkastukset ja valikoitujen aineistojen läpikäynnin eikä varsinaisesti tavoittele yhtiön toteuttamien yksittäisten asiakasvaratransaktioiden varmentamista laajemmin.

Edellä kuvattu sekä se, että tarkastus rajoittuu pistokokeisiin aiheuttaa myös sen, ettei yksittäisiä puutteita välttämättä havaita, vaikka tarkastus tehtäisiinkin hyvän tarkastustavan mukaan.

Hyvä tapa hahmottaa asiakasvaroihin liittyvät toimintamallit ja prosessit sekä suorittaa niihin liittyvää tarkastusta on seurata asiakasvaratapahtumaa tai asiakkuutta läpi koko asiakasvaraprosessin sopimuksen laatimisesta ja varojen saapumisesta varojen sijoittamiseen ja asiakasraportointiin asti. Tämän tyyppiseen läpikulkuun (*walk through*) kuuluu tunnistettujen kontrollien riittävyden ja toimivuuden arvioiminen. Tilintarkastajan ja palveluntarjoajan välisen jatkuvan vuoropuhelun avulla pystytään havaitsemaan myös mahdolliset muutokset prosesseissa ja arvioimaan muutosten vaikutusta tarkastukseen.

Koska asiakasvarat ovat asiakkaiden omaisuutta, varojen käsittelyyn yhtiössä liittyy aina asiakasnäkökulma ja yhtiön asiakkailta saama palaute palvelusta. Tilintarkastaja voi tarkastuksen yhteydessä selvittää yhtiön saamien asiakasvalitusten vaikutuksia prosessien toimivuuteen ja sitä kautta arvioida vaikutukset tarkastuksen painopistealueisiin. Vahvistusilmoituskirjeen pyytäminen vastuuhenkilöiltä on niin ikään hyvän tilintarkastustavan mukainen toimenpide, jonka avulla tilintarkastaja saa kirjallisessa muodossa vastuuhenkilöiden käsityksen yhteisössä sovelletuista toimintatavoista. Asiakasvaroja koskeva johdon vahvistusilmoitus voidaan sisällyttää johdolta tilinpäätöksen yhteydessä pyydettyyn vahvistusilmoituskirjeeseen, jos asiakasvaroja koskeva tarkastus kohdistuu samaan kauteen kuin tilintarkastus.

Yksittäisen yhteisön tarkastuksessa taustalla on luvussa 2 kuvattujen asiakasvaramäärittelyjen arviointi ja niiden esiintyminen kyseisessä tarkastuskohteessa. Seuraavissa kappaleissa on kuvattu esimerkinomaisesti tarkastustoimenpiteitä, joita tilintarkastaja voi suorittaa osana asiakasvarojen tarkastusta. Esimerkit eivät ole tyhjentävä luettelo mahdollisista tarkastustoimenpiteistä, vaan niiden tarkoitus on toimia esimerkkeinä tarkastustoimenpiteistä, jotka tilintarkastaja voi yksittäisessä toimeksiannossa suorittaa ammatillista harkintaa soveltaen.

4.2 Hallinnollisten järjestelyjen tarkastus

Tilintarkastajan tarkastusvelvollisuuteen kuuluvat myös sijoituspalveluyrityksen asiakasvarojen säilytystä koskevien hallinnollisten järjestelyiden tarkastus. Hallinnollisten järjestelyjen tarkastuksen tulisi kattaa ainakin seuraavat sijoituspalveluyrityksen veloitteet:

- Sijoituspalvelulain 9 luvun 11 §:n mukaan sijoituspalveluyrityksen on nimettävä henkilö, jolla on riittävät taidot ja valtuudet, vastaamaan asiakasvarojen säilyttämiseen liittyvien veloitteiden noudattamisesta. Saman luvun 10 §:n mukaan yrityksen on myös varmistettava siitä, että tiedot asiakasvarojen säilyttämisestä ja muusta käsittelystä ovat saatavilla Finanssivalvonnan tai muun toimivaltaisen viranomaisen, konkurssipesän pesänhoitajan, saneerausmenettelyn selvittäjän, ulosottoviranomaisen tai Rahoitusvakausviraston niitä pyytäessä.
- Hajautusvaatimuksen (Sipal 9 luku 3 §) vuoksi sijoituspalveluyrityksen on tarkkailtava asiakasvarojen hajauttamistarvetta tilanteessa, jossa asiakkaan rahavarat sijoitetaan muulla tavalla kuin tilille

keskuspankkiin. Saman pykälän mukaan tilanteessa, jossa sijoituspalveluyritys säilyttää rahavaroja samaan konserniin kuuluvassa yhteisössä, voi säilytettävien varojen määrä olla korkeintaan 20 prosenttia kaikista tällaisista rahavaroista.

- Sijoituspalvelulain 9 luvun 6 §:n mukaisesta tilintarkastajan vuosittaisesta lausuntoveloitteesta johtuen on hyvä, jos sijoituspalveluyritys käy säännöllistä vuoropuhelua tilintarkastajansa kanssa asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevien järjestelyiden ja toimintatapojen osalta.

4.3 Asiakasvarojen eriyttämisen tarkastus

Asiakasvarojen tarkastuksen yhtenä tärkeänä tavoitteena on varmistua siitä, että asiakasvarat pystytään pitämään erillään yhtiön omista sekä muiden asiakkaiden varoista kaikissa tilanteissa, myös yhtiön mahdollisessa konkurssissa. Sijoituspalvelulain 9 luvun 4 §:n mukaan asiakasvaroja ei saa pantata ilman asiakkaan suostumusta.

Asiakasvarojen eriyttämiseen liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi tarkastuksessa voidaan

- varmistaa, että yhtiöllä on asianmukainen tunnistamiskäytäntö asiakasvarojen suhteen
- varmistaa, että yhtiö pystyy yksilöimään asiakasvarat niin, että yksittäisen asiakkaan varat eivät sekoitu yhtiön omiin tai toisten asiakkaiden varoihin missään vaiheessa
- varmistaa, että asiakasvaroihin liittyvät keskeiset toiminnot, kuten käsittely, omaisuuden hoito, säilytys, johdannaisten hallinnointi, kirjanpito ja maksatus, on riittävässä määrin eriytetty toisistaan
- selvittää, voiko asiakasvaratille kirjautua myös yhtiön omia varoja tai yhtiön tileille asiakasvaroja ja miten mahdolliset virheellisesti tehdyt maksutapahtumat korjataan
- selvittää, miten yrityksessä hoidetaan mahdollisten asiakasvarojen yhteistilien erittelemisen asiakaskohtaisesti, erityisesti netottavissa selvitysjärjestelmissä, arvo-osuustileillä, johdannaistileillä ja osuusrekistereissä olevien rahoitusvälineiden osalta
- selvittää, onko asiakasvaroja pantattu
- varmistaa, ettei yhtiö pysty käyttämään asiakasvaroja saataviensa kuittaamiseen
- selvittää, miten yrityksessä varmistutaan siitä, että omistusoikeuden siirtäviä rahoitusvakuusjärjestelyjä käytetään vain niissä tilanteissa, joissa niiden käyttö on sallittua
- testata asiakasvarojen eriyttämiseen liittyvien avainkontrollien tehokkuutta
- varmistaa, että asiakasvaratilitä ei ole veloitettu esimerkiksi ko. tiliin liittyviä palvelumaksuja tai palveluntarjoajalle kuulumattomia asiakasvaratilin korkoja.

4.4 Asiakasvarojen turvallisen säilyttämisen tarkastus

Asiakasvarojen tarkastuksen toinen tärkeä tavoite on varmistua, että yhtiö huolehtii siitä, että asiakkaan varat eivät häviä tai vähene väärinkäytösten, rikollisen toiminnan, hallinnon epäluotettavuuden, tietojen riittämättömän kirjaamisen ja säilyttämisen tai muun huolimattomuuden vuoksi. Fyysiset asiakasvarat tulee suojata vaurioitumiselta ja tuhoutumiselta. Vastuu asiakkaiden varoista vaatii yhtiötä järjestämään aktiivisesti riittävän suojan asiakasvaroilta. Yhtiöllä on oltava myös riittävät vakuutukset asiakkaiden varoihin kohdistuvien mahdollisten vahinkojen varalle.

Näiden tavoitteiden varmistamiseksi tarkastuksessa voidaan

- arvioida asiakasvarojen hallinnon ja kirjanpidon luotettavuutta, kuten
 - sopimuskäytännöt
 - asiakasvarojen rahaliikenne sekä arvopaperien osto- ja myyntitapahtumat
 - koron laskenta

- yhtiötapahotumien käsittely
- päivittäiset laskentatoimenpiteet ja täsmätykset
- varmistaa, että yhtiöllä on asianmukaiset menetelmät asiakasvaroja koskeviin liiketoimiin ja palveluihin liittyvien tietojen vastaanottamiseen, rekisteröintiin ja säilyttämiseen
- arvioida asiakasvaroihin liittyvien tietojärjestelmien tietoturva, johon voi kuulua
 - käyttöoikeuksien hallinta ja käyttäjien tunnistaminen
 - perustietojen muutosoikeudet ja muutosten valvonta
 - varmistuskäytännöt
- arvioida tietojärjestelmien täsmäytysominaisuuksien luotettavuutta, välitilien oikeellisuutta ja hallinnointia sekä tiedon eheyden varmistamista
- selvittää, onko yhtiössä asiakasvaroihin liittyen vaarallisia työyhdistelmiä ja miten niitä pyritään välttämään ja valvomaan
- selvittää asiakasvaroihin liittyvät fyysiset järjestelyt ja niiden riittävyys
- arvioida yhtiön vakuutusten riittävyys suhteessa asiakasvarojen määrään ja laatuun
- selvittää, onko sijoituspalveluyrityksellä nimetty henkilö, jolla on riittävät resurssit, taidot ja valtuudet vastata asiakasvarojen säilyttämiseen liittyvien velvoitteiden noudattamisesta
- testata asiakasvarojen suojaamiseen liittyvien avainkontrollien tehokkuutta.

4.4.1 Rahavarojen säilytyksen tarkastus

Asiakkaan rahavarat on säilytettävä keskus- tai talletuspankin tileillä. Lisäksi asiakkaan rahavaroja voidaan sijoittaa asiakkaan nimenomaisella suostumuksella ETA-alueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröidyn sijoitusrahastodirektiivin tai vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista annetun direktiivin edellytykset täyttävän tai muutoin valvonnan kohteena olevan ja rahalaitossektorin taseesta annetun Euroopan keskuspankin asetuksen (EU) N:o 1071/2013 2 artiklan vaatimukset täyttävän rahamarkkinarahaston rahasto-osuuksiin asiakkaan nimenomaisella suostumuksella.

Näiden tavoitteiden varmistamiseksi tarkastuksessa voidaan selvittää

- mitä asiakkaan kanssa on sovittu rahavarojen säilytyksestä
- minne asiakkaiden rahavarat on sijoitettu
- miten rahamarkkinarahastot täyttävät niille asetetut edellytykset, sekä
- miten yhteistilillä olevat varat eritellään asiakaskohtaisesti.

4.5 Asiakasraportoinnin tarkastus

Yhtiön asiakasraportoinnista ja sen sisällöstä sovitaan asiakkaan kanssa tehdyllä sopimuksella. Asiakasraportointi tarjoaa yhden mahdollisuuden arvioida asiakasvarojen käsittelyn luotettavuutta.

4.6 Asiakasraportoinnin tarkastuksessa voidaan selvittää,

- miten asiakasraportoinnin oikeellisuudesta on varmistuttu yhtiössä
- miten asiakkaalta tulevia viestejä käsitellään
- miten yhtiössä hoidetaan virheet ja ongelmatilanteet, sekä
- täsmäyttää asiakasraportointi ja yhtiön ulkopuolisiin lähteisiin varmennetut järjestelmätiedot pistokokein.

4.7 Ulkoistettujen toimintojen tarkastus

Asiakasvarojen erilläänpidon tulee toteutua riippumatta siitä, huolehtiiko yhtiö varojen hallinnoimisesta ja säilytyksestä itse vai onko se antanut tehtävän ulkopuoliselle palveluntarjoajalle. Toimiluvanvaraisessa toiminnassa yhtiön tulee huomioida komission delegoidun asetuksen (EU) 2017/565 ulkoistamista koskevat artiklat 30, 31 ja 32. Yhtiö on osana omaisuudenhoitoliiketoimintaa

voinut avata pankkitilin toisessa luottolaitoksessa, johon yhtiöllä on tilinkäyttöoikeus omaisuudenhoitosopimuksen mukaisesti. Säilytystoimintaa harjoittavat yhtiöt hankkivat niin ikään usein alisäilytyksen toiselta säilytysyhteisöltä muun muassa ulkomaalaisten arvopaperien säilytyksen osalta.

Tilintarkastajan tehtävään kuuluu tarkastaa yhtiön toimintaa ja arvioida ne toimenpiteet, joihin yhtiö on ryhtynyt sen varmistamiseksi, että kolmansille tahoille ulkoistetut asiakasvaroja koskevat järjestelyt on asianmukaisesti järjestetty.

Yhtiöön kohdistuvina tilintarkastustoimenpiteinä tilintarkastaja voi

- varmistaa, että mahdollinen ulkopuolinen palveluntarjoaja on arvioitu ja valittu asianmukaisin perustein. Hyvään hallinnointitapaan kuuluu myös palveluntarjoajan toiminnan jatkuva seuranta.
- arvioida hajautusveloitteen täyttymistä – onko arvio tehty ja onko lopputulosta pidettävä asianmukaisena (kaikki sijoituspalveluyritykset) sekä onko Finanssivalvonnalle toimitettu arvio siitä, että yhtiö poikkeaa konsernirajoituksesta (20 %)
- varmistaa, että ulkopuolisen palveluntarjoajan säilytettäväksi annettuja asiakkaiden varoja koskevat tiedot täsmäytetään säännöllisesti yhtiön ja palveluntarjoajan välillä
- selvittää, onko mahdolliselta ulkopuoliselta palveluntarjoajalta saatu kuitaamattomuussitoumukset asiakasvaratileistä.

Mikäli asiakasvaroja on kolmansissa maissa, on selvítettävä, miten varojen erilläänpitovelvoite toteutetaan sekä arvioitava asiakasvarojen käsittelyn asianmukaisuus.

Ammatillista harkintaa soveltaen tilintarkastaja voi lisäksi huomioida kansainvälisen tilintarkastusstandardin ISA 402:n mukaiset periaatteet (*Palveluyritystä käyttävän yhteisön tilintarkastuksessa huomioon otettavia seikkoja*) ulkoistettuja toimintoja tarkastaessaan.

4.8 PS-tilit – Säästövarojen tarkastaminen

Säästövaroja hallinnoivien yhtiöiden tilintarkastajien tulee käydä läpi, miten säästövarojen säilytys, käsittely ja selvitys on järjestetty. Säästövaroja hallinnoivan yhtiön tarkastukseen soveltuu, mitä edellä on mainittu asiakasvarojen tarkastukseen liittyen, mutta erillislainsäädäntö asettaa palveluntarjoajalle tarkempia vaatimuksia (Laki sidotusta pitkäaikaissästämisestä 22.12.2009/1183, erityisesti 6 §):

- Palveluntarjoajan on järjestettävä hallussaan olevien säästövarojen säilytys, käsittely ja selvitys luotettavalla tavalla siten, ettei ole vaaraa niiden sekoittumisesta palveluntarjoajan omiin tai palveluntarjoajan toisen asiakkaan varoihin.
- Palveluntarjoaja ei saa kuitata säästövaroja niitä velkoja vastaan, joita sillä on säästövaroihin oikeutetulta.
- Palveluntarjoajan on huolehdittava siitä, että säästövarojen sijoittamisesta saadut korot, osingot ja muut tuotot sekä sijoituskohteiden ja niihin liittyvien oikeuksien luovutuksesta ja pääoman takaisinmaksusta kertyvät varat suoritetaan säästämiselille, jollei varoja välittömästi sijoiteta uudelleen.

Yksinkertaisimmillaan säästämissopimus voi sisältää vain säästämiselille ja määräaikaistalletuksiin säästämistä. Monipuolisempi sopimus voi kattaa myös esimerkiksi osake-, rahasto- ja joukkovelkakirjalainasijoittamista sekä omaisuudenhoitoa. Talletusmuodossa olevat säästövarat eivät talletuksen osalta ole tarkastuksen kohteena, vaan tarkastus rajoittuu niihin järjestelyihin, jotka liittyvät erityisesti säästövarojen hallinnoimisen ominaispiirteisiin.

Näiden tavoitteiden varmistamiseksi tarkastuksessa voidaan

- pyytää kirjalliset ohjeet/toimintaperiaatteet siitä, miten säästövaroja yhtiössä käsitellään
- selvittää, miten palveluntarjoaja on huolehtinut lain edellyttämästä informoimisesta tilin avaamisen yhteydessä
- selvittää, miten säästövarat identifioidaan yhtiössä, miten ja kuka kyseisiin varoihin pääsee käsiksi sekä mitä kontroleja tai rutiineja niihin liittyy, kuten
 - Miten käyttöoikeuksien asianmukaisuus varmistetaan? Säästövaratilin käyttöoikeus tulisi olla pelkästään palveluntarjoajalla.
 - Voidaanko aineistotarkastuksen perusteella selvittää, onko ps-tileiltä tapahtunut nostoja? Virkailijan toimenpiteet ja riskit toimenpiteisiin liittyen korostuvat.
- selvittää täsmäytysperiaatteet liittyen säästövarojen säilytykseen (kuinka usein, kuka, miten jne.) sekä miten täsmäytys dokumentoidaan
- selvittää, mille pankkitileille ja kirjanpidon tileille säästövarat ohjautuvat ja miten kyseiset varat esitetään
- selvittää, miten yhtiössä varmistetaan siitä, että säästövarat eivät sekoitu yhtiön tai muiden asiakkaiden varojen kanssa
- selvittää, miten varmistetaan siitä, että kaikki rahavirrat sekä sijoitusten tuotot rekisteröityvät säästötilille ja säästösopimuksen alle
- selvittää, onko tilin määrittelyssä otettu huomioon, että säästäjällä ei ole säännösten mukaan oikeutta pantata säästövaroja jonkin vastuun/lainan vakuudeksi
- selvittää minkälaisia järjestelmäkontroleja on em. erillään pidon osalta rakennettu, kuten järjestelmätietojen parametrien muutoshallinta, valvonta ja dokumentointi
- selvittää varojen nostamisen kriteerit; mitkä kontrollit varmistavat, että nostamisen kriteerit täyttyvät (ikä, erityiset nostoperusteet)
- selvittää sopimusten siirtojen osalta, miten varmistetaan, että siirto toteutuu sopimuksen mukaisesti ja ettei asiakas saa varoja missään tilanteessa haltuunsa siirron yhteydessä.

Säästövaroja saa sijoittaa johdannaissopimukseen vain säästövarojen suojaamiseksi kurssi- tai korkovaihteluilta tai muulta sijoituskohteiden arvon alentumiselta. Tämän määräyksen osalta voidaan selvittää, miten varmistetaan mahdollisten johdannaisten käyttö lain tarkoituksessa.

4.9 Ei asiakasvaroja

Tilintarkastaja on velvollinen tarkastamaan sekä raportoimaan asiakasvarojen hallinnoimisesta myös tilanteissa, joissa toimiluvan omaava yhtiö ei pidä hallussaan asiakasvaroja. Seuraavanlaiset toimenpiteet voidaan toteuttaa tarkastuksen yhteydessä asiakasvarojen puuttumisen toteamiseksi:

- selvittää, millaista ohjeistusta yhtiössä on annettu henkilökunnalle asiakasvarojen olemassaolon tunnistamiseksi
- selvittää, millaisia maksujärjestelyjä asiakastoimeksiantoja varten on käytössä
- selvittää asiakassopimusten sisältöä sopimusehtojen ja järjestelyjen osalta
- pyytää kirjallinen vahvistusilmoitus vastuuhenkilöiltä.

5 Tilintarkastajan raportointi

5.1 Yleistä raportoinnista

Kansainvälisessä varmennustoimeksiantostandardissa ISAE 3000.67–77 on selostettu seikkoja, jotka tulee ottaa huomioon kyseisen standardin mukaisessa raportoinnissa.

Standardin mukaan raportointi räätälöidään toimeksiannon olosuhteiden mukaisesti. Asiakas- ja PS-varojen säilyttämistä koskevien järjestelyjen tarkastuksen ohjeistuksessa Suomen Tilintarkastajat ry on päättänyt seuraaviin suosituksiin raportoinnin osalta:

- Tarkastuksesta annetaan lyhyt vakiomuotoinen lausunto, mikäli tarkastuksen olosuhteet ja

johtopäätökset mahdollistavat tämän. Muussa tapauksessa annetaan vakimuotoisesta lausunnosta poiketen mukautettu, eli varauman sisältävä tai kielteinen lausunto. Tällöin lausunnossa esitetään myös mukautetun lausunnon perustelut.

- Raportin otsikoinnissa käytetään sanaa ”lausunto”, koska termiä käytetään sekä sijoituspalvelulaissa, luottolaitostoiminnasta annetussa laissa että sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annetussa laissa.

ISAE 3000.69:ssa on yksilöity ne osat, jotka varmennusraportin tulee sisältää. Suomen Tilintarkastajat ry:n antamat lausuntomallit (luvussa 5.6) sisältävät standardin vaatimat osat.

5.2 Raportin julkisuus

Sijoituspalvelulain 9 luvun 6 §:n mukaan sijoituspalveluyrityksen tilintarkastajan tulee toimittaa Finanssivalvonnalle vähintään kerran vuodessa tilintarkastajan antama lausunto siitä, vastaavatko sijoituspalveluyrityksen asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt sijoituspalvelulain 9 luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä.

Lähtökohtaisesti asiakasvarojen varmennustoimeksiannosta annettavaa lausuntoa ei voida pitää julkisena dokumenttina. Finanssivalvonnalla on kuitenkin lakiin perustuen oikeus saada tietoja valvottavasta ja velvollisuus luovuttaa niitä edelleen. Tilintarkastaja ei siten voi toimeksiannosta kirjallisesti sovittaessa täysin rajata raportin käyttötarkoitusta tai sen edelleen luovuttamista kolmannelle taholle. Täten on tärkeää kuvata se, mikä on alun perin ollut annettavan lausunnon käyttötarkoitus sekä mihin se perustuu. Näin taho, joka saa lausunnon käyttöönsä, voi huomioida tämän tehdessään omia johtopäätöksiään.

Kysymys siitä, onko lausunto julkinen asiakirja vai ei, määräytyy Finanssivalvonnan näkökulmasta pitkälti viranomaistoiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella. Tämän lain lähtökohta on, että viranomaisen hallussa oleva asiakirja on julkinen, ellei se täytä tiettyjä salassapidon kriteerejä kuten sisällä liikesalaisuuksia tai muuta vastaavaa.

5.3 Varauman sisältävät ja kielteiset johtopäätökset ja johtopäätöksen ilmaisematta jättäminen

ISAE 3000.73–77:ssa on selostettu olosuhteita, joiden vallitessa vakimuotoista lausuntoa ei tulisi antaa. Standardin mukaan mukautettu johtopäätös (lausunto) sisältää varauman tai on kielteinen. Johtopäätös voidaan myös jättää antamatta.

5.4 Varauman sisältävä tai kielteisen lausunnon vaikutus yhteisön tilintarkastuskertomukseen

Yhteisön tilintarkastus sisältää Suomessa myös hallinnon tarkastuksen. Tämän vuoksi tilintarkastajan tulee harkitessaan varauman sisältävän tai kielteisen lausunnon antamista asiakas- tai PS-varojen hallinnoinnin tarkastuksesta harkita myös sitä, pitäisikö myös yhteisön tilintarkastuskertomusta mukauttaa tämän johdosta. Tämä korostuu aivan erityisesti niissä tilanteissa, joissa tilintarkastaja päätyy antamaan kielteisen lausunnon asiakas- tai PS-varojen hallinnoinnin tarkastuksesta.

5.5 Muut raportointivelvoitteet

ISAE 3000.78:n mukaan tilintarkastajan tulisi ottaa huomioon muut kommunikointivelvoitteet, kuten onko hallintoelimille tarpeellista kommunikoida varmennustoimeksiantoa suoritettaessa esiin tulleista hallintojärjestelmän kannalta olennaisista seikoista. Tarkastuskohteen hallitukselle ja/tai johdolle tulisi erikseen tai muun raportoinnin yhteydessä raportoida sellaisista asiakas- tai PS-varojen hallinnointiin liittyvistä epäkohdista ja kehitysehdotuksista, joita tilintarkastaja ei pidä niin olennaisina puutteina, että ne johtaisivat varauman sisältävään tai kielteiseen lausuntoon.

Asiakasvarojen hallinnoinnin asianmukainen hoitaminen on tärkeää sijoituspalveluyritykselle mm. maineen ylläpitämisen ja liiketoiminnan jatkuvuuden kannalta. Asian laadusta ja merkittävydestä riippuen muun raportoinnin muotona voi olla joko ns. management letter -tyyppinen raportointi hallitukselle ja/tai johdolle tai tilintarkastuslain 3 luvun 7 §:ssä tarkoitettu tilintarkastuspöytäkirja. Tällaisia erikseen raportoitavia asioita voivat olla esimerkiksi tarkemmat selostukset seikoista, jotka ovat johtaneet varauman sisältävään tai kielteiseen lausuntoon.

Vaikka puutteet eivät johtaisi mukautettuun lausuntoon, erikseen hallintoelimille raportoitavia asioita voivat olla esimerkiksi:

- prosessit ja kontrollit, joita tilintarkastajan käsityksen mukaan ei ole dokumentoitu tai hyväksytty asianmukaisesti
- yksittäiset poikkeamat tai puutteet prosesseissa, vaikka asiakkaalle ei olisi aiheutunut niiden johdosta vahinkoa (esim. kontrollien toimimattomuus, täsmäytyspuutteet tai tilanteet, joissa asiakasvarojen eriyttäminen ei ole toiminut tarkoitetulla tavalla)
- asiakkaalle mahdollisesti aiheutunut yksittäinen vahinko ja sen korvaaminen.

Lain Finanssivalvonnasta (878/2008) 31 §:n mukaan toimilupavalvottavan tilintarkastajan on viipymättä ilmoitettava Finanssivalvonnalle valvottavaa koskevasta seikasta tai päätöksestä, jonka hän on saanut tietoonsa tehtävänsä suorittaessaan ja jonka voidaan katsoa

- 1) olennaisesti rikkovan valvottavan toimilupaedellytyksiä tai toiminnan harjoittamista koskevia säännöksiä tai niiden nojalla annettuja määräyksiä;
- 2) vaarantavan valvottavan toiminnan jatkumisen; tai
- 3) johtavan tilintarkastuskertomuksessa muun kuin tilintarkastuslaissa tarkoitetun vakioimuotoisen lausunnon tai tilintarkastuslain 3 luvun 5 §:n 5 momentissa tarkoitetun huomautuksen esittämiseen.

Toimilupavalvottavan tilintarkastaja on myös velvollinen ilmoittamaan Finanssivalvonnalle 1 momentissa tarkoitetusta seikasta tai päätöksestä, jonka hän saa tietoonsa suorittaessaan tehtävänsä valvottavan kanssa samaan ryhmittymään tai konserniin kuuluvassa yhteisössä.

Vilpittömässä mielessä toimineelle tilintarkastajalle ei aiheudu vastuuta pykälän 31 § mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

5.6 Lausuntomallit

Lausuntoesimerkeissä 5.6.1 ja 5.6.2 on oletettu, että kyse on sijoituspalveluyrityksestä. Mikäli kyse kuitenkin on luottolaitoksesta, viitataan lausunnon asianomaisissa kohdissa luottolaitostoiminnasta annetun lain 12 luvun 15 §:ään. Mahdolliset sivukonttorit voidaan eritellä esimerkiksi lausunnon liitteenä.

5.6.1 Lausunto Finanssivalvonnalle, kun yhtiöllä on asiakasvaroja

Tilintarkastajan lausunto Finanssivalvonnalle

Olemme suorittaneet kohtuullisen varmuuden antavan toimeksiannon, joka koskee sitä, vastaavanko X Oy:n asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt tilikaudella x.x.–x.x.xxxx³ sijoituspalvelulain 9 luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä.

³ Mikäli annettava lausunto koskee jotain muuta ajanjaksoa kuin tilikautta, käytetään muotoa ”kaudella x.x.xxxx–x.x.xxxx”.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat siitä, että asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt on toteutettu voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Tilintarkastajan riippumattomuus ja laadunvalvonta

Olemme riippumattomia yhtiöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme toimeksiantoa ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Tilintarkastaja soveltaa kansainvälistä laadunvalvontastandardia ISQC1 ja näin ollen ylläpitää kattavaa laadunvalvontajärjestelmää, johon sisältyy dokumentoituja toimintaperiaatteita ja menettelytapoja eettisten vaatimusten, ammatillisten standardien sekä sovellettavien säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten noudattamista koskien.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa lausunto siitä, vastaavatko X Oy:n asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt sijoituspalvelulain 9 luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä. Olemme suorittaneet kohtuullisen varmuuden antavan toimeksiannon kansainvälisen varmennustoimeksi-antostandardin ISAE 3000 mukaisesti.

Tarkastukseen kuuluu toimenpiteitä evidenssin hankkimiseksi siitä, vastaavatko X Oy:n asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt sijoituspalvelulain 9 luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tarkastusevidenssiä.

Varauman sisältävän/Kielteisen lausunnon perustelut

Tässä voitaisiin raportoida ne olennaiset seikat, jotka johtavat mukautettuun lausuntoon.

Lausunto

Sijoituspalvelulain 9 luvun 6 §:n⁴ mukaisena lausuntona esitämme, että X Oy:n asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt tilikaudella x.x.–x.x.xxxx vastaavat kaikilta olennaisilta osiltaan sijoituspalvelulain 9 luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä.

TAI

Lausunto (varauman sisältävä)

Sijoituspalvelulain 9 luvun 6 §:n mukaisena lausuntona esitämme, että lukuun ottamatta edellisessä kappaleessa kuvattuja seikkoja, X Oy:n asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt tilikaudella x.x.–x.x.xxxx vastaavat kaikilta olennaisilta osiltaan sijoituspalvelulain 9 luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä.

TAI

⁴ Mikäli kyseessä on luottolaitos, viitataan lausunnon asianomaisissa kohdissa luottolaitostoiminnasta annetun lain 12 luvun 15 §:ään.

Lausunto (kielteinen)

Viittaamme edellisessä kappaleessa kuvattuihin seikkoihin ja esitämme sijoituspalvelulain 9 luvun 6 §:n mukaisena lausuntona, että X Oy:n asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt tilikaudella x.x.–x.x.xxxx eivät vastaa kaikilta olennaisilta osiltaan sijoituspalvelulain 9 luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä.

[Tilintarkastajan toimipaikka ja päiväys]

[Tilintarkastajan allekirjoitus]

[Tilintarkastajan osoite]

5.6.2 Lausunto Finanssivalvonnalle, kun yhtiöllä ei ole asiakasvaroja

Tilintarkastajan lausunto Finanssivalvonnalle

Olemme suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, joka koskee sitä, vastaavatko X Oy:n asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt tilikaudella x.x.–x.x.xxxx⁵ sijoituspalvelulain 9 luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat siitä, että asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt on toteutettu voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Tilintarkastajan riippumattomuus ja laadunvalvonta

Olemme riippumattomia yhtiöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme toimeksiantoa ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Tilintarkastaja soveltaa kansainvälistä laadunvalvontastandardia ISQC1 ja näin ollen ylläpitää kattavaa laadunvalvontajärjestelmää, johon sisältyy dokumentoituja toimintaperiaatteita ja menettelytapoja eettisten vaatimusten, ammatillisten standardien sekä sovellettavien säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten noudattamista koskien.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa lausunto siitä, vastaavatko X Oy:n asiakasvarojen säilyttämistä ja käsittelyä koskevat järjestelyt sijoituspalvelulain 9 luvun säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä. Olemme suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kansainvälisen varmennustoimeksiantostandardin ISAE 3000 mukaisesti.

Tämä standardi edellyttää, että tilintarkastaja suunnittelee ja suorittaa toimenpiteitä hankkiakseen rajoitetun varmuuden siitä, onko yhtiöllä hallinnoitavanaan asiakasvaroja.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tarkastusevidenssiä.

Tehdyt toimenpiteet

⁵ Mikäli annettava lausunto koskee jotain muuta ajanjaksoa kuin tilikautta, käytetään muotoa ”kaudella x.x.xxxx–x.x.xxxx”.

Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa tilintarkastajan suorittamat toimenpiteet koostuvat pääasiassa tiedusteluista, jotka osoitetaan toimivalle johdolle ja muille yhteisössä toimiville sen mukaan kuin on asianmukaista, sekä analyttisistä toimenpiteistä, ja hän arvioi hankittua evidenssiä. Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa suoritettavat toimenpiteet ovat huomattavasti suppeampia kuin tarkastuksessa, josta annetaan kohtuullisen varmuuden sisältävä lausunto. Siksi emme pysty sen perusteella varmistumaan siitä, että saamme tietoomme kaikki sellaiset merkittävät seikat, jotka ehkä tunnistettaisiin tarkastuksessa, josta annetaan kohtuullisen varmuuden sisältävä lausunto.

Lausunto

Sijoituspalvelulain 9 luvun 6 §:n⁶ mukaisena lausuntona esitämme, että tarkastuksemme perusteella tietoomme ei ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, että X Oy:llä olisi ollut tilikaudella x.x–x.x.xxxx hallussaan asiakasvaroja [asiakkaiden rahoitusvälineitä tai rahavaroja].

[Tilintarkastajan toimipaikka ja päiväys]

[Tilintarkastajan allekirjoitus]

[Tilintarkastajan osoite]

5.6.3 Sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annettava lausunto, kun yhtiöllä on PS-varoja

Tilintarkastajan lausunto Finanssivalvonnalle

Olemme suorittaneet kohtuullisen varmuuden antavan toimeksiannon, joka koskee sitä, vastaavatko X Oy:n säästövarojen säilytystä koskevat järjestelyt tilikaudella x.x.–x.x.xxxx⁷ sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetun lain 6 §:n 5 momentissa säädettyjä vaatimuksia.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat siitä, että säästövarojen säilytystä koskevat järjestelyt on toteutettu voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Tilintarkastajan riippumattomuus ja laadunvalvonta

Olemme riippumattomia yhtiöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme toimeksiantoa ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Tilintarkastaja soveltaa kansainvälistä laadunvalvontastandardia ISQC1 ja näin ollen ylläpitää kattavaa laadunvalvontajärjestelmää, johon sisältyy dokumentoituja toimintaperiaatteita ja menettelytapoja eettisten vaatimusten, ammatillisten standardien sekä sovellettavien säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten noudattamista koskien.

Tilintarkastajan velvollisuudet

⁶ Mikäli kyseessä on luottolaitos, viitataan lausunnon asianomaisissa kohdissa luottolaitostoiminnasta annetun lain 12 luvun 15 §:ään.

⁷ Mikäli annettava lausunto koskee jotain muuta ajanjaksoa kuin tilikautta, käytetään muotoa ”kaudella x.x.xxxx–x.x.xxxx”.

Velvollisuutenamme on antaa lausunto siitä, vastaavatko X Oy:n säästövarojen säilytystä koskevat järjestelyt pitkäaikaissäätämisestä annetun lain 6 §:n 5 momentissa säädettyjä vaatimuksia. Olemme suorittaneet kohtuullisen varmuuden antavan toimeksiannon kansainvälisen varmennustoimeksi antostandardin ISAE 3000 mukaisesti.

Tarkastukseen kuuluu toimenpiteitä evidenssin hankkimiseksi siitä, vastaavatko X Oy:n säästövarojen säilytystä koskevat järjestelyt sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetun lain 6 §:n 5 momentissa säädettyjä vaatimuksia.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tarkastusevidenssiä.

Varauman sisältävän/Kielteisen lausunnon perustelut

Tässä voitaisiin raportoida ne olennaiset asiat, jotka johtavat mukautettuun lausuntoon.

Lausunto

Sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetun lain 6 §:n 6 momentin mukaisena lausuntona esitämme, että X Oy:n säästövarojen säilytystä koskevat järjestelyt tilikaudella x.x.–x.x.xxxx vastaavat kaikilta olennaisilta osiltaan sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetun lain 6 §:n 5 momentissa säädettyjä vaatimuksia.

TAI

Varauman sisältävä lausunto

Sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetun lain 6 §:n 6 momentin mukaisena lausuntona esitämme, että lukuun ottamatta edellisessä kappaleessa kuvattuja seikkoja, X Oy:n säästövarojen säilytystä koskevat järjestelyt tilikaudella x.x.–x.x.xxxx vastaavat kaikilta olennaisilta osiltaan sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetun lain 6 §:n 5 momentissa säädettyjä vaatimuksia.

TAI

Kielteinen lausunto

Viittaamme edellisessä kappaleessa kuvattuihin seikkoihin ja esitämme sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetun lain 6 §:n 6 momentin mukaisena lausuntona, että X Oy:n säästövarojen säilytystä koskevat järjestelyt tilikaudella x.x.–x.x.xxxx eivät vastaa kaikilta olennaisilta osiltaan sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetun lain 6 §:n 5 momentissa säädettyjä vaatimuksia.

[Tilintarkastajan toimipaikka ja päiväys]

[Tilintarkastajan allekirjoitus]

[Tilintarkastajan osoite]